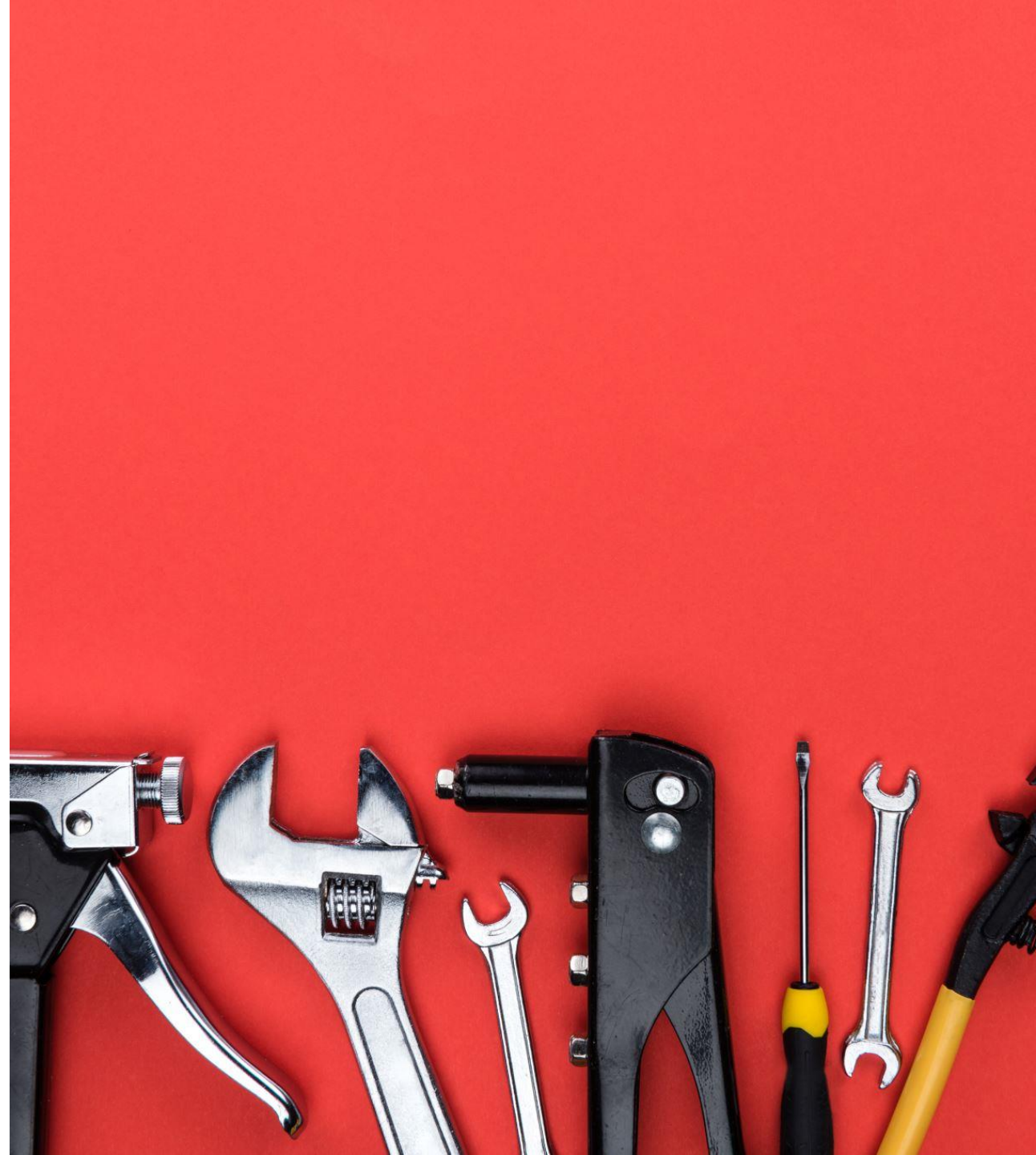

Energiebesparende maatregelen mkb

Het ondersteunen
van de norm

Eindrapport fase 1-2
Invest-NL

Samenvatting van het rapport

Een centraal loket bestaande uit een landelijk kredietfonds én een servicepunt voor advies en begeleiding, biedt het mkb de duidelijkheid, ondersteuning en zekerheid die ze nodig hebben om met energiebesparing aan de slag te gaan

De achtergrond

De energiebesparingsplicht is een wettelijke plicht om energie te besparen – naar schatting van toepassing op 105.000 mkb adressen – met als hoofddoel om het energiegebruik omlaag te brengen, met als bijkomstigheid het elektriciteitsnet te ontlasten en mkb'ers minder afhankelijk van de energieprijzen te laten zijn. Mkb'ers realiseren hiermee voor de langere termijn een operationele besparing die bedrijfswaarde toevoegt.

De drempels

Op dit moment voeren nog niet alle bedrijven met een plicht de vereiste energiebesparing door. Daarbij blijken verschillende drempels een rol spelen. De drempels zijn daarbij op te delen in twee categorieën, de één is toegang tot financiering en de andere is gebrek aan kennis, tijd en prioriteit in het voorbereidingstraject om de maatregelen uit te voeren.

Om als mkb'er te starten met de voorbereidingen om maatregelen te identificeren en te implementeren is de onduidelijkheid over financiering een belangrijk knelpunt. Een deel van het mkb geeft aan niet te starten aan een kosteloos advies- en begeleidingstraject door onzekerheid over of er financiering beschikbaar zal zijn voor het uitvoeren van de maatregelen en wat de investering daadwerkelijk gaat kosten. Duidelijkheid over de beschikbaarheid van toegankelijke financiering is daarom van belang. Nog een deel van het mkb dat het advies- en begeleidingstraject doorloopt voert de maatregelen alsnog niet uit vanwege gebrek aan financiering. Door de kleine tickets (EML kost gemiddeld €16.500 voor een ondernemer) en een gebrek aan onderpand is het voor het mkb uitdagend om hiervoor financiering met een betaalbare rente en zonder persoonlijke borgstelling voor te vinden.

Daarnaast heeft met name het kleinere mkb geen mensen beschikbaar met kennis van energiebesparing en de bijbehorende plicht, en ook geen tijd of prioriteit om daar verder in te investeren. De core business van het mkb gaat voor ondernemers vaak gevoelsmatig voor en zorgt ervoor dat energiebesparing in veel gevallen geen integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering, waardoor het op de lange baan wordt geschoven.

Uniforme aanpak en tools

Om het mkb op dit onderwerp in beweging te krijgen, kan een uniforme aanpak leiden tot een duidelijker handelingsperspectief voor het mkb. Door drempels uit het traject weg te nemen, wordt het mkb gefaciliteerd in het voldoen aan de norm.

Als de mkb'er tot uitvoering van de maatregelen komt en financiering nodig heeft, is dat mogelijk dankzij het kredietfonds. Dit kredietfonds zorgt op een landelijke schaal voor funding voor leningen aan het mkb.

Invest-NL adviseert om bij de uitrol van het kredietfonds een splitsing te maken tussen de centrale beheerder van het fonds en bij voorkeur regionale verstrekkers aan de voorkant, en daarbij zoveel mogelijk gebruik te maken van het huidige netwerk en systeem van bestaande verstrekkers voor de kredieten en mogelijk via een garantieregeling door (non)bancaire financiers. Hierdoor ontstaat er een landelijke dekking van toegankelijke financiering voor kleine leningen zonder onderpand en met een marktconforme rente (afgestemd op de business case zoals berekend door RVO).

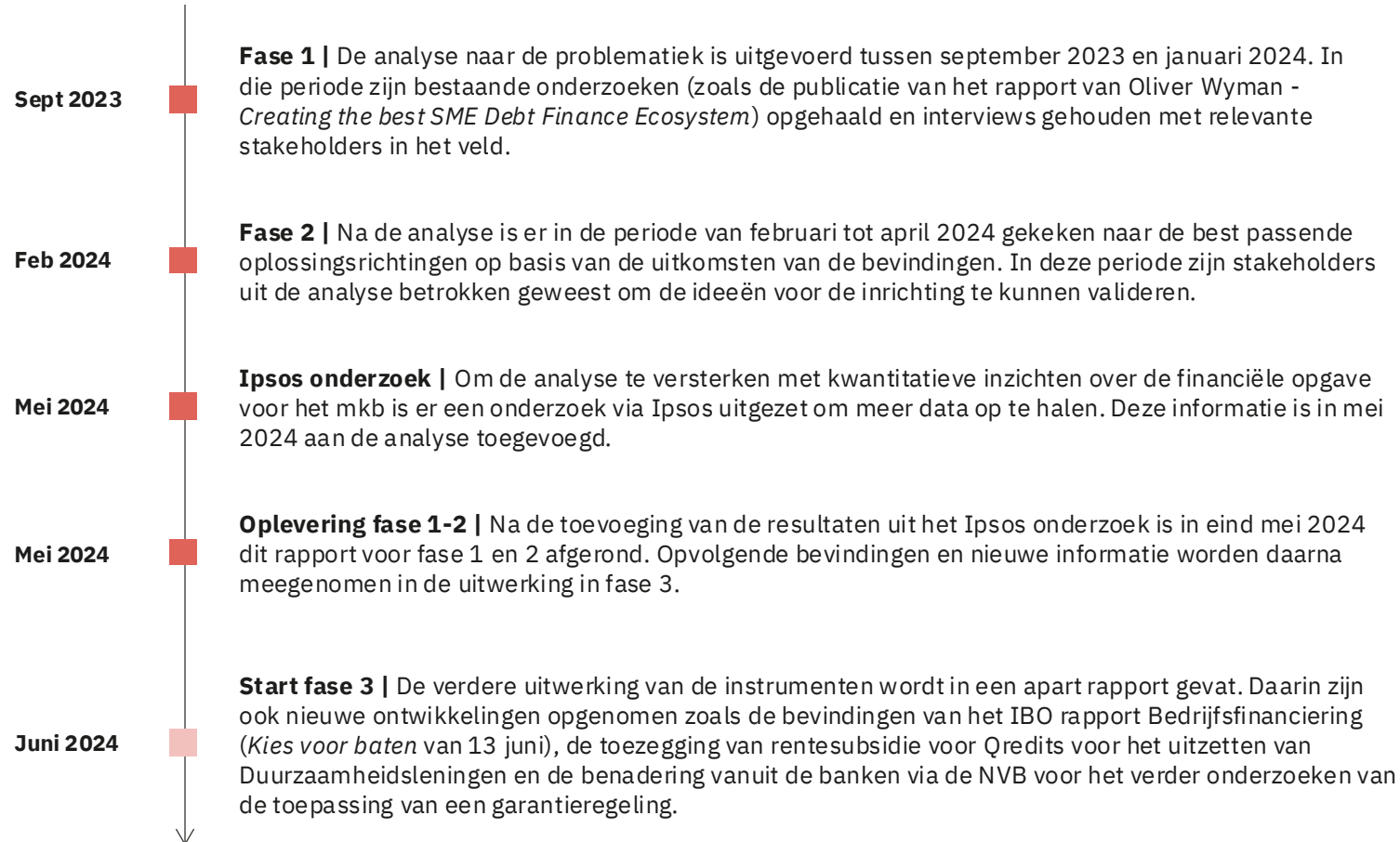
In fase drie bleek dat een gewenste snelle opstart met landelijke dekking niet met de beoogde regionale verstrekkers mogelijk is. Om die reden adviseren wij om met één landendekkende partij te starten en deze later met regionale verstrekkers, die dichtbij de ondernemers staan, te combineren.

Het in beweging brengen van het mkb kan middels energiebesparingsadvies, begeleiding en een initiële kredietwaardigheid check, aangevuld met campagnes en een informatievoorziening die locatie/branche/ sector gericht is. Daarnaast kan de accountant of jaarverslaglegger vanuit een vertrouwensomgeving meekijken en een mkb'er attenderen op de verplichte voorziening in de jaarrekening en eventueel financieringsopties meegeven.

De toegang tot advies en begeleiding wordt ingericht met een centraal servicepunt – een website of loket zoals het ontzorgingsprogramma – maar verwijst voor de uitvoering automatisch door naar beschikbare hulp in de regio. De lokale partijen hebben een grote meerwaarde doordat ze bij het netwerk van de mkb'er zijn aangesloten, wat de toegankelijkheid zal verhogen.

Toelichting op de tijdslijnen

Gedurende het opstellen van dit rapport hebben verschillende ontwikkelingen invloed gehad op de inhoud en de bevindingen. Deze tijdslijn schetst de periodes wanneer welke inhoud is opgesteld en/of aangevuld

Inhoudsopgave

Het onderzoek

- Aanleiding en onderzoeksvraag
- De scope van het onderzoek
- Onderzoeksmethode
- Splitsing in twee delen (*financiering en voorbereidingstraject*)

Deel 1: Financiering

- Onderzoek naar de financieringsknelpunten
- Selectiecriteria (Multi-Criteria Analyse)
- Het kredietfonds
- Inrichting en structuur

Deel 2: Voorbereidingstraject

- Onderzoek naar de drempels in het traject
  - Ontwerpprincipes
  - Het servicepunt
  - Inrichting en structuur
-

Advies invulling instrumenten

- Centraal loket
- Kredietfonds
- Servicepunt
- Tijdslijnen en kostenraming
- Additionele aanbevelingen

Bijlage

- Stakeholderoverzicht
  - Lijst van gesprekpartners
  - Multi-criteria analyse financieel instrument
  - Warehousing voor additionele funding
-

Het onderzoek

Introductie | Aanleiding en onderzoeksvraag

De energiebesparingsplicht verplicht dat bedrijven bij een bepaald verbruik aan de slag gaan met het uitvoeren van energiebesparende maatregelen, waarbij toegang tot passende financiering een probleem kan spelen

Energiebesparingsplicht als startpunt

Het mkb staat voor de opgave om energiebesparende maatregelen uit te voeren. Een van de instrumenten om bedrijven hiertoe aan te zetten is de energiebesparingsplicht, waar bedrijven en instellingen met een verbruik vanaf 50.000 kWh aan elektriciteit of 25.000 m³ aan aardgas (equivalent) zich aan moeten houden. Hierin worden deze bedrijven verplicht alle maatregelen met een energiebesparend effect én een terugverdientijd van vijf jaar (of minder) uit te voeren. Doen ze dat niet, dan zijn ze in overtreding. Deze selectie aan maatregelen is terug te vinden op de energiebesparende maatregelen lijst (EML) – gepubliceerd door RVO - die elke vier jaar opgesteld of aangepast wordt.

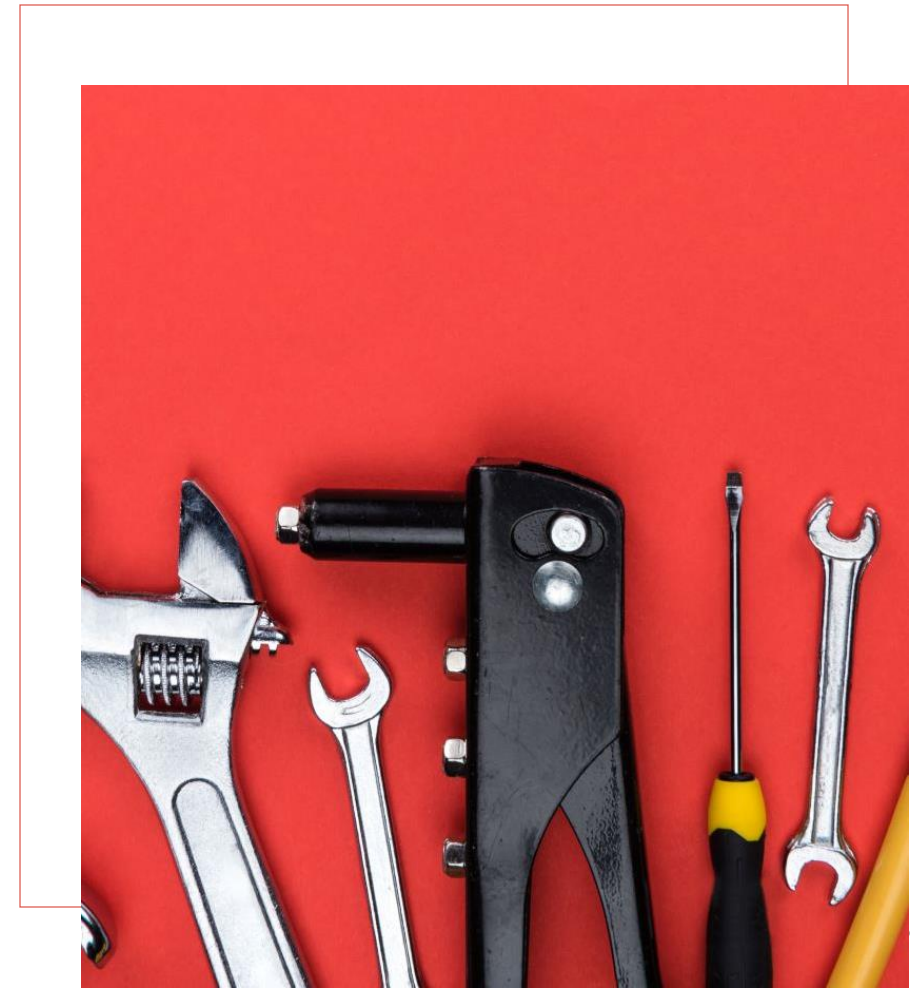
Toegang tot financiële middelen blijkt problematisch voor mkb'ers

Toegang tot financiële middelen is één van de drempels wat betreft het kunnen uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Energie besparen levert geld op, maar de ondernemers moeten aan de voorkant een investering doen, wat vanwege de beperkte toegang tot financiering voor het mkb niet altijd mogelijk is. Vanuit RVO worden regelingen aangeboden aan het mkb, maar doordat de energiebesparingsplicht een norm is, is het tot nu toe buiten subsidies gehouden. Nu ligt er de taak om de (on)verplichte ondernemers te steunen en ervoor te zorgen dat ze kunnen voldoen aan de norm, door onder andere de financieringsdrempel te verlagen.

Onderzoeksvraag

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft Invest-NL gevraagd om mee te denken over een doelmatige inzet van instrumenten. Om tot een passende oplossingsrichting voor deze uitdaging te komen, dient de volgende onderzoeksvraag gesteld te worden:

Welke instrumenten kunnen de geïdentificeerde drempels bij het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen bij het mkb verlagen en hoe worden die instrumenten doelmatig ingericht?

Introductie | De scope van het onderzoek

Dit onderzoek focust zich voornamelijk op de primaire doelgroep van bedrijven met een besparingsplicht die aan de slag moeten gaan met het uitvoeren van de verplichte energiebesparende maatregelen die binnen 5 jaar zijn terugverdiend

Primaire en secundaire doelgroepen

De focus van de oplossingen richt zich voornamelijk op het stimuleren van de groep verplichte mkb bedrijven die aan de EML moeten voldoen. Deze groep geldt ook als startpunt van het onderzoek. Op basis van het energieverbruik vallen circa 105.000 adressen ¹ onder deze verplichte en daarmee primaire doelgroep (en deel hiervan kan ook nog onder de EED-auditplicht vallen). Naast de verplichte groep kan energiebesparing ook voor andere mkb'ers uit de totale groep van 425.000 mkb ondernemingen (op basis van het CBS) interessant zijn. Daarom is het wenselijk dat de oplossingen alle mkb'ers die energie willen besparen kunnen helpen. Hierom wordt het startpunt van het onderzoek uitgebreid en worden de niet-verplichte mkb'ers als de secundaire doelgroep meegenomen in de oplossingen.

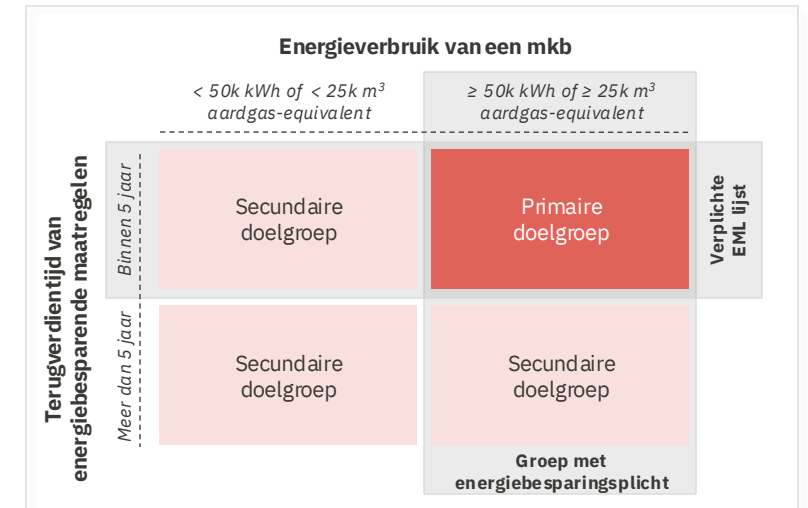
Terugverdientijd van de maatregelen

Energiebesparende maatregelen worden momenteel aan de EML (Erkende Maatregelen Lijst) toegevoegd indien de terugverdientijd 5 jaar of lager is. Deze maatregelen vragen in het algemeen om een relatief kleine investering, namelijk gemiddeld €16.500 ¹ (berekend met kostendata van meerdere energieadviseurs op basis van bedrijfsspecifieke informatie van verplichte mkb bedrijven). Hierbij gaat het gemiddeld om de uitvoering van 5 maatregelen per bedrijf. Ook uit data onderzoek van Ipsos komen deze bedragen naar voren, waarbij de helft van de ondernemers minder dan €25.000 ¹ investeerde voor het uitvoeren van de energiebesparingsplicht. Er wordt nu gekeken om de terugverdientijd mogelijk op 7 jaar te zetten waardoor er meer maatregelen op de EML komen. Hierdoor zou de gemiddelde investering (volgens de dataset van de energieadviseurs) naar €25.000 gaan ¹. De uiteindelijke oplossingen zouden daarom ook voor een terugverdientijd van 7 jaar van toepassing moeten zijn, om in de toekomst voorbereid te zijn op de uitbreiding van de EML.

Energiebesparende maatregelen en bovenwettelijke maatregelen

Het startpunt van het onderzoek is de energiebesparingsplicht - een wettelijke plicht met als doel om energie efficiëntie te realiseren. Vanuit dat kader ligt de focus van dit onderzoek op energiebesparende maatregelen. Initieel vallen bovenwettelijke maatregelen daarmee buiten de directe scope van het onderzoek. Om het echter voor zowel verstrekkers als ondernemers zo toegankelijk mogelijk te maken, wordt er in dit onderzoek ook gekeken naar de rol van bovenwettelijke maatregelen in de oplossingsrichtingen en hoe dat eventueel meegenomen kan worden. Primair wordt de focus daarmee op de verplichte energiebesparende maatregelen gelegd, secundair ook op de bovenwettelijke maatregelen.

Overzicht van de doelgroepen

Overzicht van de gemiddelde investeringsopgave

	Enkel EML	EML en bovenwettelijke maatregelen
Investering bij TvT 5 jaar	€ 16.500	€ 115.000
Investering bij TvT 7 jaar	€ 25.000 ²	€ 150.000 ²

Bron: Afgeleid uit data van energieadviseurs (N=4000). Kanttekening hierbij is dat dit is gebaseerd op adviezen en specifieke data van klanten van energieadviseurs, een selectie van de totale doelgroep binnen het mkb die de plicht heeft om energie te besparen
2) Disclaimer: deze cijfers zijn een indicatie op basis van data van energieadviseurs en kunnen afwijken van de rekenmethodiek en definities van RVO

Introductie | Onderzoeksmethode – Drie fases

Het onderzoek is opgedeeld en uitgevoerd in drie fasen, waarbij de problematiek voor het mkb is vastgesteld, om vervolgens passende instrumenten en maatregelen te kunnen selecteren

Fase 1: De identificatie van de drempels en knelpunten voor het mkb

Fase 1 biedt een inzicht in de daadwerkelijke knelpunten en drempels die het mkb weerhouden van het doorvoeren van de energiebesparende maatregelen en het ophalen van de benodigde financiering. Daarbij wordt er gekeken naar alle stappen in het proces wat mkb'ers doorlopen om tot uitvoering van de maatregelen te kunnen komen.

Methodiek:

- Desk research
- Interviews
- Klantreis van een mkb
- Data van energieadviseurs en Ipsos onderzoek

De bevindingen in fase 1 en 2 zijn afgestemd met de door EZK opgestelde begeleidingscommissie, bestaande uit verschillende partijen (EZK, RVO, NVB, IPO, VNG)

Fase 2: De selectie van passende instrumenten en maatregelen

Met fase 2 wordt er voortgebouwd op de uitkomsten van fase 1, waarbij de knelpunten en drempels de leidraad zijn voor het selecteren van passende oplossingen. Door de verschillende opties van financieringsinstrument (op basis van een voorgestelde lijst door EZK) uit te zetten en te vergelijken middels een Multicriteria Analyse (MCA), wordt een instrument geselecteerd en gevalideerd bij verschillende experts en stakeholders. Voor advies & begeleiding wordt er gewerkt met ontwerpprincipes.

Methodiek:

- Interviews / validatie gesprekken
- Multicriteria analyse
- Ontwerpprincipes

Fase 3: De inrichting van de geselecteerde oplossingsrichtingen

Fase 3 focust zich op de inrichting van de geselecteerde oplossingen voor zowel financiering als voor advies & begeleiding. Daarbij is – met input van verschillende validatie gesprekken – gekeken naar hoe de invulling het beste aansluit bij het wegnemen van de problematiek en welke voorwaarden en kaders gehanteerd dienen te worden.

Methodiek:

- Validatie gesprekken
- Data van energieadviseurs

Fase 3 is onderdeel van een separaat rapport en is niet opgenomen in dit verslag

Introductie | Onderzoeksmethode – Interviews en gesprekspartners

Gedurende het onderzoek hebben interviews zowel bijgedragen aan het identificeren van de problematiek als aan het valideren van de instrumenten en oplossingsrichtingen

Gesprekken tijdens alle fasen

Gedurende het hele onderzoek zijn er interviews afgenomen en gesprekken gevoerd met partijen die betrokken zijn bij het probleem of zich bevinden in het speelveld van de mkb ondernemer. Per fase zijn de gesprekken anders ingestoken om het doel van die fase te bereiken.

Fase 1: De huidige knelpunten voor het mkb identificeren

In fase 1 zijn de gesprekken gevoerd om de klantreis van een mkb te identificeren, de knelpunten m.b.t. de financiering van energiebesparende maatregelen, overige drempels te identificeren en algemeen inzicht te krijgen in het onderwerp en alle facetten ervan. Hierbij is een grote verscheidenheid aan partijen betrokken geweest om hun kijk op de uitdaging toe te lichten en om via verschillende perspectieven input op te halen met betrekking tot het vraagstuk.

Fase 2: Passende instrumenten en maatregelen bepalen

In deze fase zijn de gesprekken gevoerd om te bepalen welke instrumenten geschikt zouden zijn om de verschillende knelpunten te adresseren. Hierbij zijn gedeeltelijk dezelfde partijen gesproken als in fase 1. Voor het financiële instrument zijn voornamelijk gesprekken gevoerd met mogelijke financiers zoals banken, fondsbeheerders en energiefondsen, en met provincies voor hun kijk op het beleid.

Daarnaast is er ook met verschillende omgevingsdiensten gesproken m.b.t. de handhaving van de energiebesparingsplicht en met enkele brancheorganisaties om een beeld te krijgen van hoe mkb'ers gefaciliteerd kunnen worden energiebesparende maatregelen uit te voeren.

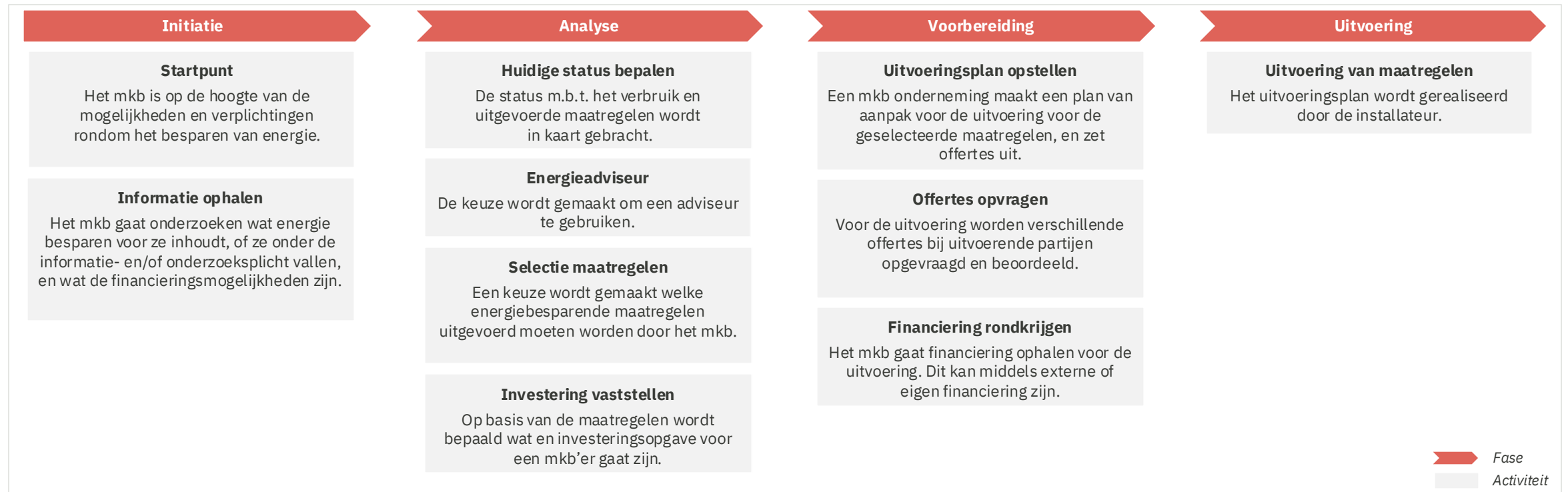
Aantal gesproken partijen per type

9	Regionale energiefondsen	1	Fonds	6	Energieadviseurs	5	Overheidsinstellingen
3	Banken	3	Institutionele financiers	3	Omgevingsdiensten	3	Accountants
4	Alternatieve financiers	11	Mkb bedrijven	3	Brancheverenigingen		
4	Fondsbeheerders	5	Belangenorganisaties	5	Regionale ontwikkelmaatschappijen		

Introductie | Onderzoeksmethode – Mkb proces

Het analyseren van bestaande documenten en bevindingen vanuit de interviews hebben inzicht gegeven in het proces van het mkb, welke door het rapport heen gebruikt zal worden om aan te geven waar knelpunten of oplossingen zitten

De verschillende activiteiten van een het mkb proces om voor de energiebesparingsplicht tot uitvoering van energiebesparende maatregelen te komen, zijn onder te verdelen in verschillende fases: initiatie, analyse, voorbereiding en uitvoering. Deze activiteiten en fases bieden de kaders voor het vaststellen van de daadwerkelijke knelpunten en drempels in het proces.

Introductie | Splitsing in financiering en het Voorbereidingstraject

In de volgende hoofdstukken van het onderzoek wordt op basis van het mkb proces een splitsing gemaakt tussen **(1) financiering** en **(2) het voorbereidingstraject** waar alle proces gerelateerde activiteiten onder vallen

De activiteiten binnen het mkb proces voor energiebesparing zijn vervolgens op te delen in financiering gerelateerde activiteiten, en meer procesmatige activiteiten die met de voorbereiding tot het uitvoeren van de maatregelen te maken hebben, ook wel het voorbereidingstraject. Deze verdeling biedt daarmee de basis splitsing in de rest van het onderzoek, waarbij deze onderwerpen verder geanalyseerd worden. Gesprekken om tot de activiteiten en het proces te komen, toonde dat beide onderdelen invloed hebben op de totstandkoming van de uitvoering van de maatregelen.

Deel 1. Financiering

Financiering | Het financieringslandschap voor een mkb'er

Het mkb haakt vaak af in de zoektocht naar de juiste financiering voor zowel algemene bedrijfsvoering als bij verduurzaming, en weet de weg in het financieringslandschap vaak niet goed te vinden

In het algemeen is het mkb is een diverse groep, onder andere bestaande uit zeer jonge en kleine bedrijven en actief in veel verschillende sectoren. In combinatie met een grote verscheidenheid aan bedrijfstakken, betekent dat dat er een "waaier" aan vraagstukken en verschillende behoeftes ligt. Tegelijkertijd zien we in het speelveld van de mkb'er nu nog teveel onduidelijkheid over de beschikbaarheid van financiële producten, met lokale verschillen, tijdelijke toegang en een enorme hoeveelheid aan informatiepunten (websites, adviseurs) en routes waarbij het overzicht soms moeilijk te vinden is.

Hoewel het mkb een cruciale rol speelt in het draaiende houden van de economie en de werkgelegenheid in Nederland, ervaart het mkb **vaak problemen met het verkrijgen van de benodigde financiering**. Hoewel 86% van de financieringsaanvragen in 2023 succesvol was, blijkt dat maar 38% van de bedrijven met een financieringsbehoefte daadwerkelijk de gezochte financiering weet aan te trekken (CBS, 2024). Dat dit percentage lager is, komt omdat bedrijven op verschillende punten in de zoektocht en het proces kunnen afhaken. Het Mkb financieringsconvenant kaart deze problematiek aan, en toont dat het mkb **behoefte heeft aan een toegankelijke, transparante en vindbare financieringsmarkt**. Ook is er een vraag naar voldoende informatievoorzieningen, aangezien maar 20% van de kleinste ondernemers voldoende financiële kennis in huis heeft (FD, 2023).

Het financieringslandschap voor een mkb'er is in Nederland beperkt en ingewikkeld, zeker in vergelijking met andere Europese landen, en zorgt ervoor dat er vanuit Nederlandse ondernemers vraag is naar zowel de financiering zelf, als voldoende toegang tot advies en begeleiding. Het rapport van OliverWyman (2023) pleit dan ook voor een **sterker financieringssysteem voor het mkb**, met voldoende mogelijkheden en duidelijkheid in de zoektocht en oriëntatie naar financiering.

Een meer uniforme aanpak kan leiden tot een duidelijker handelingsperspectief voor het mkb om met energiebesparende maatregelen aan de slag te gaan. Met meer ondersteuning kan het mkb worden geholpen bij het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen.

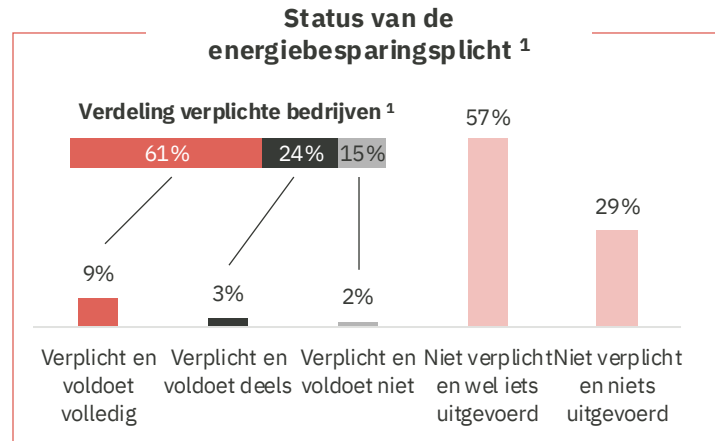
Daarnaast biedt de inrichting van de benodigde financieringsmogelijkheden een financiële zekerheid om de maatregelen daadwerkelijk uit te kunnen voeren. De toegang tot een financieel instrument, zowel voor kleine kredieten als leningen zonder onderpand, steunt de mkb'er om de opgave uit te voeren.

Daarbij dient er rekening gehouden te worden met de volgende algemene vertrekpunten:

- ✓ Hou het simpel: geen moeilijke routes of ingewikkelde processen
- ✓ Geef het mkb het vertrouwen dat financiering mogelijk is middels duidelijke en transparante voorwaarden
- ✓ Maak gebruik van de bekende ecosystemen en netwerken van ondernemers en versterk bestaande systemen (bespaart zowel tijd als geld)
- ✓ Biedt duidelijkheid binnen het financieringslandschap waar het mkb kan aankloppen
- ✓ Richt centraal in en voer waar mogelijk decentraal uit om gebruik te maken van een lokaal netwerk aan kennis en ervaring

Financiering | Inzicht in de financieringsproblematiek

Op basis van een onderzoek uitgevoerd door Ipsos (N=517 mkb'ers met 2 t/m 249 werknemers) blijkt dat er naast eigen bekostiging van de maatregelen ook een behoefte speelt voor het verkrijgen van externe financiering voor de verplichte maatregelen

Behoefte naar externe financiering

Binnen de groep verplichte respondenten geeft **11%** unieke ondernemers aan behoefte te hebben aan externe financiering voor de maatregelen, of deze mogelijkheid in het verleden gemist te hebben

Gerekend naar alle mkb'ers (425.000 volgens CBS data, zzp'ers niet meegenomen) kan gezegd worden dat 38.000 tot 61.000 mkb-ondernemingen mogelijk behoefte hebben aan externe financiering ²

De financiering van de verrichte energiebesparende maatregelen

De meeste ondernemers die energiebesparende maatregelen uitvoerden (85%) bekostigden dit volledig met bedrijfseigen middelen

15% procent financierde de investering van de energiebesparingsplicht deels (10%) of volledig (5%) via externe financiering

De investeringskosten van de energiebesparingsplicht

De helft (50%) van de ondernemers die vanwege de energiebesparingsplicht investeerde in maatregelen, investeerde **minder dan €25.000**

Bij de groep die niet plichtig is, besteedde een nog groter deel van de groep onder de €25.000 (74%)

De behoefte aan advies

Naast externe financiering is ook getoetst in hoeverre ondernemers bij het uitvoeren van maatregelen behoefte zouden hebben aan betaald advies en begeleiding. Daaruit kwam naar voren dat **27%** zou hiermee geholpen zijn en is bereid dit (deels) zelf te bekostigen

Financiering van additionele nog uit te voeren maatregelen

Van de totale onderzoekgroep is er een grote groep (95%) ondernemers die al voldoet aan de plicht of niet verplicht is, waarvan 51% aangeeft in de toekomst nog energiebesparende maatregelen (extra) te willen gaan uitvoeren

20% van die groep ondernemers zou de toekomstige investeringen graag extern financieren. Dat komt neer op 30.000 tot 52.000 mkb'ers ²

Financiering | Financieringsvraag na advies- en begeleiding

Daarnaast blijkt dat ook na een persoonlijk advies- en begeleidingstraject voor energiebesparing mkb'ers afhaken bij de uitvoering van de maatregelen vanwege het niet krijgen van de benodigde externe financiering

Na een proactieve en persoonlijke benadering door adviseurs (namens de gemeente) waarbij de mkb'ers een gratis energiescan en bijbehorende begeleidingstraject wordt aangeboden, gaat 30% van de bedrijven in op dit voorstel. 70% laat het aanbod alsnog liggen. Wanneer deze benadering middels een mail of brief loopt, reageert nog maar 5% tot 10% welwillend op het aanbod.

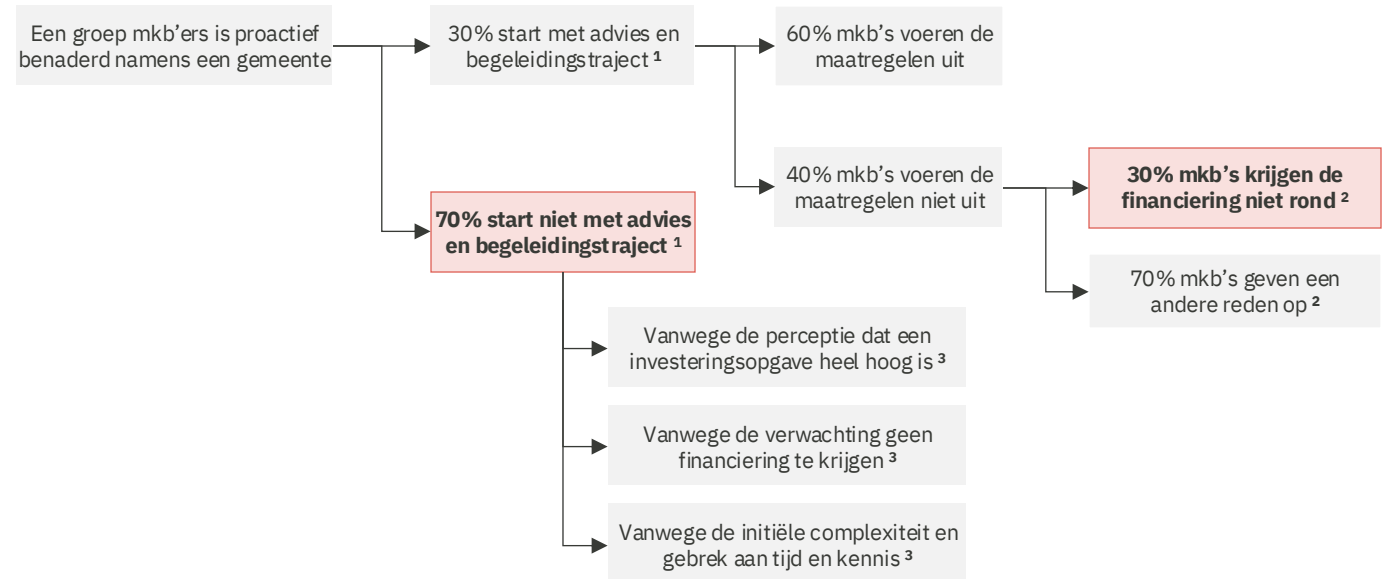
Van de groep mkb'ers die ingaat op het aanbod van een gratis energieadvies inclusief begeleidingstraject, voert 40% de maatregelen uiteindelijk alsnog niet uit. Van die groep gemotiveerde mkb ondernemingen geeft 30% aan dat dat komt doordat de financiering van de maatregelen een drempel is en de uitvoering daardoor stil ligt. Dit komt neer op 12% van de groep die oorspronkelijk met het adviestraject gestart was.

Bij de grote groep die niet aan een adviestraject start, spelen verschillende beweegredenen mee. Zo hebben ze onvoldoende zicht op de daadwerkelijke investeringsopgave en weten ze niet zeker of ze de benodigde financiering kunnen krijgen. Deze knelpunten worden op de volgende pagina's verder toegelicht.

"Mkb-bedrijven ervaren de investering die nodig is voor verduurzamingsmaatregelen als een drempel. Dit is voornamelijk het geval bij kleinere bedrijven met een relatief lagere omzet. Energieadviseurs zien deze bedrijven als een kansrijke doelgroep om verduurzaming extra te stimuleren. Deze bedrijven hebben vaak zelf weinig mogelijkheden (geld, tijd, kennis) om zich te richten op verduurzaming en kunnen hier extra hulp bij gebruiken"

Bron: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat - De rol van energieadviseurs in verduurzaming van het mkb, December 2022

Vanuit de groep mkb'ers die met een adviestraject start, geeft 12% aan de maatregelen uiteindelijk niet uit te voeren vanwege het niet rondkrijgen van financiering

1) Deze bevindingen zijn gebaseerd op ervaringen van energieadviseurs na het uitvoeren van persoonlijke belrondes

2) Deze bevindingen zijn gebaseerd op een belronde (n=100) van een energieadviseur onder hun klanten die mee hebben gedaan aan een adviestraject

3) Deze redenen zijn opgehaald vanuit de desk research en de interviews

Financiering | Vaststelling van de mkb knelpunten (1/2)

Door hoge operationele kosten is de beschikbaarheid van leningen met een kleine hoofdsom beperkt, en wordt er vaak gevraagd om een onderpand wat bij energiebesparende maatregelen niet altijd van toepassing is

Vanuit de desk research en interviews met verschillende partijen is vastgesteld dat meerdere elementen ervoor zorgen dat het verkrijgen van de benodigde financiering voor het mkb een knelpunt kan zijn voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Deze bevindingen zijn samengevat in vijf knelpunten.

1. Toegang tot leningen met een kleine hoofdsom is beperkt:

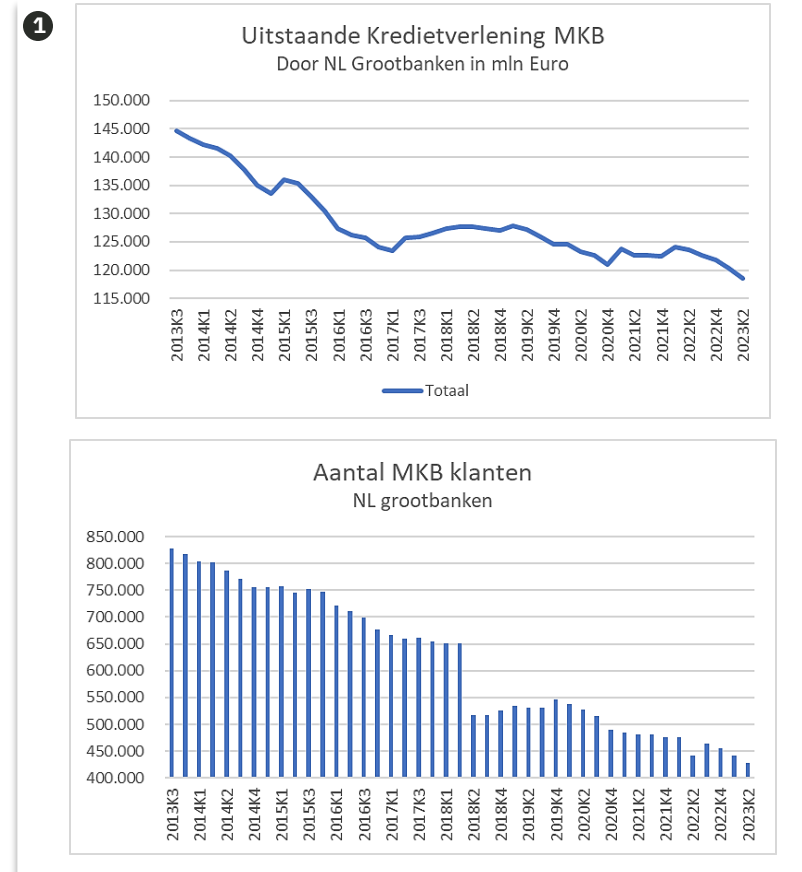
Uit verschillende bronnen en de interviewgesprekken blijkt dat kleine leningen (< €250.000) moeilijk zijn op te halen voor het mkb, waarbij zij terughoudendheid ervaren bij het aanvragen van leningen. Dankzij strengere regelgeving bij banken om het risico op bankbalansen te reduceren, zijn de beheerkosten voor leningen de laatste jaren namelijk sterk verhoogd. De hogere handeling kosten (zowel voor onboarding door KYC trajecten, als tijdens de leningsperiode zelf door reporting) zorgen ervoor dat kleine kredieten niet meer rendabel zijn voor banken. In het algemeen valt de financiering van de energiebesparende maatregelen voor een mkb in de categorie 'klein krediet'. Ook het onderzoek van OliverWyman (2023) laat de daling van de uitgave van kleine leningen vanuit de banken zien. Daar geven ze aan dat er sinds 2018 een jaarlijkse daling van 12% is te zien in de hoeveelheid van kleine kredieten aan het mkb.

Figuur 1: De afgelopen jaren neemt het aantal kredieten dat vanuit de banken aan mkb'ers wordt verstrekt langzaam af. Deze daling is voornamelijk terug te zien in de kredieten die kleiner dan €1 mln zijn, omdat de winstgevendheid van deze kredieten voor de banken beperkt is. Gemiddeld gezien wordt een mkb krediet bij de banken daarom hoger. Dat dwingt mkb'ers om hun financieringen voor kleine kredieten op een andere manier op te halen, waardoor ze vaker bij alternatieve financiers of fondsen terecht komen.

2. Toegang tot leningen zonder onderpand (of persoonlijke borgstelling) is beperkt:

Mkb'ers hebben vaak te maken met een gebrek aan onderpand bij het financieren van energiebesparende maatregelen, bijvoorbeeld doordat ze in huurpanden zitten of omdat de maatregelen betrekking hebben op processen waar geen onderpand voor beschikbaar is. De terugverdientijd van de business case van de energiebesparende maatregelen kan daarnaast niet een gedekte lening garanderen. De lening vormt daarom een te groot risico voor een bank of geldverstrekker, waardoor de leningen zonder onderpand of persoonlijke borgstelling niet tot weinig verstrekt worden. De financiers die nog wel ongedekt krediet aanbieden, prijzen deze onzekerheid in hun rente percentage.

Figuur 2 (volgende pagina): Een kleine lening met een aantrekkelijke rente gaat vaak gepaard met het moeten vergeven van zekerheden.

Bron: DNB, 2023

Financiering | Vaststelling van de mkb knelpunten (2/2)

Ook heeft het mkb vaak te maken met hogere rentes bij kleine kredieten, en geven ze de voorkeur aan het inzetten van de kredietruimte voor de core business

3. Geen gangbare rentes voor EML (impact op betaalbaarheid):

Mkb'ers gaan op zoek naar alternatieve financiering als zij geen bancaire lening kunnen krijgen wegens de rem op kleine kredieten. De markt voor alternatieve financiering groeit, maar voor kleine kredieten staat er een hoog rentepercentage (>15% in plaats van rond of onder de 10%) en korte looptijd tegenover. De financiële besparingen die gerealiseerd worden met de uitvoering van de energiebesparende maatregelen kunnen daardoor lager zijn dan de maandlasten van de alternatieve financiering en hierdoor voor een negatief effect op de kasstromen zorgen. Hierdoor komt dit niet meer overeen met de rekenrente van de terugverdientijd (6,7%) van RVO en is de investering in energiebesparing niet meer rendabel op de korte termijn.

Figuur 3: Er zijn weinig rendabele aanbieders die ongedekte (kleine) kredieten accepteren met een middellange doorlooptijd en voor een marktconforme rente, omdat de zekerheden voor deze leningen vaak ontbreken en dat het bedrijfsrisico bepaalt.

4. Core business first bij inzet van kredietruimte:

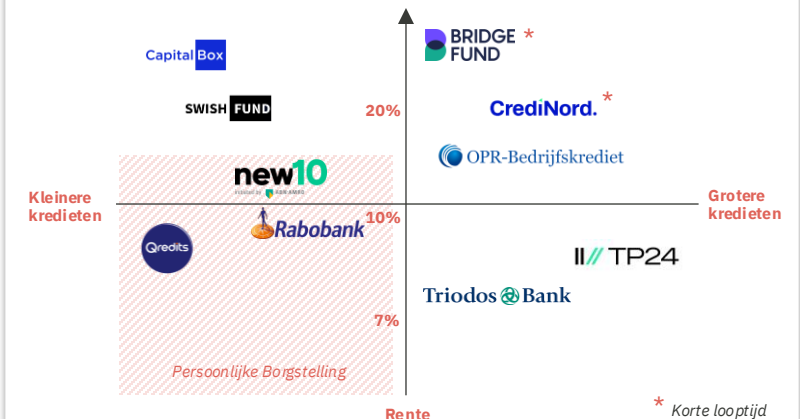
Een richtlijn van de lijst met energiebesparende maatregelen is dat deze cashflow neutraal is, vanwege de business case waarbij de investering in vijf jaar is terugverdiend. Volledig rationeel gezien heeft het dan geen of positieve invloed op de waarde van de onderneming. Vanuit de financiers worden de investeringen echter wel als uitbreiding op de uitstaande verplichtingen gezien, waardoor de beschikbare kredietruimte afneemt (geen saldering o.b.v. CashFlow benadering).

Als een mkb'er een keuze moet maken over hoe de beperkte kredietruimte ingezet dient te worden, zal de voorkeur eerder gaan naar investeringen die direct impact hebben op de core business (direct gekoppeld aan operaties of strategische KPI's) en daarbij van meerwaarde zijn. Energieverbruik zit vaak onder de 4% toegevoegde waarde per bedrijfstak (CBS, 2011) wat voor veel bedrijven aan de lage kant is.

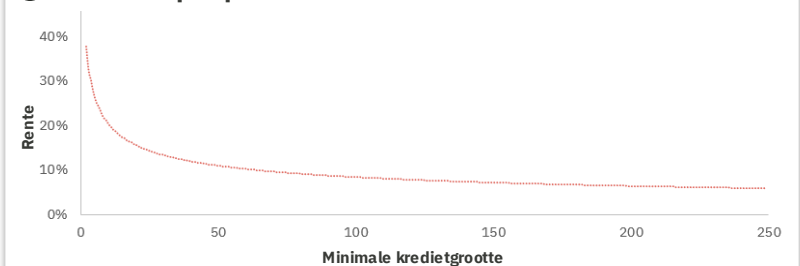
5. Beperkt vertrouwd contact:

Voor advies bij nieuwe financiering zoeken mkb'ers vaak contact met bekende partijen die zij kunnen vertrouwen (e.g. accountants en huisbanken) en hechten zij veel waarde aan hun netwerk (e.g. branches of regionale loketten). Dit netwerk vormt echter een steeds grotere uitdaging omdat banken hun lokale kantoren sluiten en hun processen digitaliseren (OliverWyman, 2023). mkb'ers haken af wanneer de bekende route geen oplossing biedt of wanneer ze niet zeker weten of de toegang tot financieel resultaat leidt.

2 Het mkb moet voor kleine leningen een keuze maken: Een hoge rente of het vergeven van zekerheden

3 Rente loopt op als het krediet onder de €50k is

Bron: Op basis van een lijst van 85 kredietverstrekkers zijn bovenstaande grafieken opgesteld.

Financiering | Vaststelling van overige aandachtspunten

Naast de mkb knelpunten spelen ook enkele andere aandachtspunten vanuit beleid (EZK) en de markt een rol bij het bepalen van het best passende en doelmatig financiële instrument

Naast de vastgestelde knelpunten die het mkb ervaart bij het ophalen van de financiering voor energiebesparende maatregelen, spelen er ook andere overwegingen mee. Dit zijn zowel beleidswensen en relevanties vanuit het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), als andere aandachtspunten die tijdens het desk research en de interviews naar boven zijn gekomen.

Aandachtspunten vanuit beleid (EZK)

Uniformiteit garanderen

Het financiële instrument moet in elke regio de mogelijkheid tot toegang tot het fonds kunnen garanderen, waardoor een mkb'er in heel het land kan vertrouwen op toegang tot financiering, waarbij regionale verschillende in voorwaarden zijn weggenomen.

Toegankelijkheid van de normering vergroten

Hoewel de energiebesparingsplicht een wettelijke norm is voor het mkb wat onder de plicht valt, moet de oplossing het kunnen voldoen aan die norm vergroten door de juiste toegankelijke financiering beschikbaar te stellen.

Korte lijnen met organisatie bewaken

Om sturing op de instrumenten uit te kunnen voeren, heeft het ministerie een belang bij directe lijnen met een enkele uitvoeringspartij i.p.v. een spreiding van contacten en deelnemende partijen.

Aandachtspunten vanuit de markt

Financieringszekerheid voor het mkb

Het mkb moet aan de voorkant duidelijkheid krijgen over de beschikbaarheid van de benodigde financiering en de daarbij komende voorwaarden, om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen die ze zijn opgelegd.

Kansen voor uitbreiding van het kapitaal

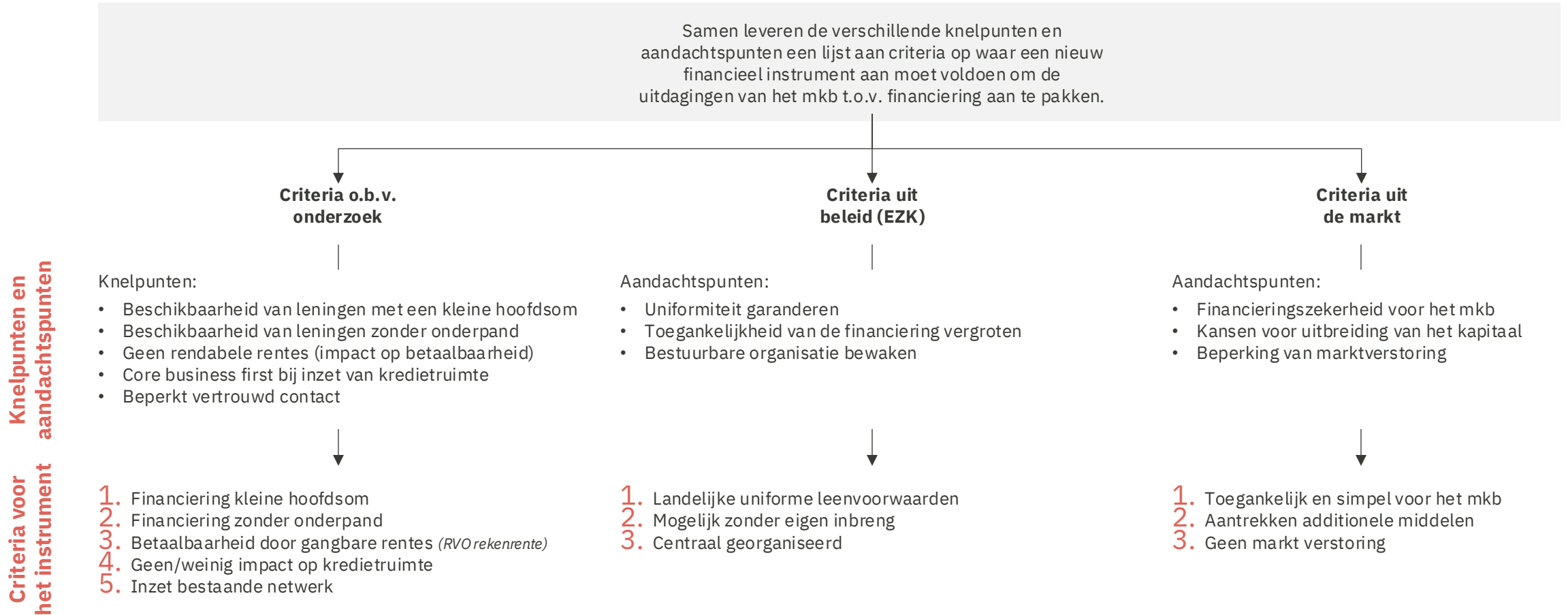
Het financiële instrument heeft potentie om (onder bepaalde voorwaarden) institutionele financiers en andere partijen de mogelijkheid bieden om middels additioneel kapitaal mee te werken aan het fonds, waardoor de totale hoeveelheid beschikbare middelen kan stijgen en er meer mkb ondernemingen geholpen kunnen worden vanuit hetzelfde initiële bedrag.

Beperking van marktverstoring

Dit is een belangrijk aandachtspunt om marktpartijen niet te hinderen, waardoor de bestaande oplossingen die er wel zijn juist zullen verdwijnen. Bedrijven zullen namelijk kiezen voor lagere niet marktconforme rentes en marktpartijen bevragen waarom er een hoge rente wordt gevraagd. Dit leidt tot minder kredietverstrekking en uiteindelijk tot minder marktaanbod, terwijl er juist meer nodig is.

Financiering | Bepalen van criteria voor financiële oplossing

Om een nieuw instrument zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de knel- en aandachtspunten, zijn de verschillende onderdelen vertaald naar selectiecriteria

---

Oplossingsrichting

Financiering

Financieel instrument | Potentiële financiële instrumenten

Om de knelpunten weg te nemen en financiering voor de energiebesparingsplicht voor het mkb te ondersteunen, zijn zes verschillende financiële instrumenten voor dit onderzoek geïdentificeerd

1. Off-balance via ESCO of lease

- Een financiering of verplichting die buiten de balans om kan door middel van een externe (lease) constructie
- Kleinere investeringen met onderpand kunnen via lease, grotere projecten ESCO (vanaf ca. €60.000)
- Kent complexe contracten en eigendom blijft bij verhuurende partij (voornamelijk voor pand gebonden maatregelen i.v.m. onderpand)

Voorbeelden: leasen van zonnepanelen of een WKO voor gebouwen, BespaarGarant

4. Aftrekregeling via de belasting

- Verminderen (ineens of over meerdere jaren) van de winstbelasting op basis van het bestede bedrag
- Zorgt voor een fiscaal voordeel na afloop van de investering, maar vereist nog steeds de volledige investering (en dus financiering) aan de voorkant
- Voordeel bij verrekenbare winsten, maar geen of beperkt effect bij verliezen of bij beperkte winst

Voorbeelden: Energie Investerings Aftrek (EIA) die leidt tot lagere vennootschapsbelasting

2. Kredietfonds

- Verschaffing van (kleine) kredieten via een fonds
- Mogelijk combinatie met advies en/of begeleiding
- Vaak voor specifieke leningen die d.m.v. kaders gekoppeld zijn aan een onderwerp of doel
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben

Voorbeeld: het Warmtefonds, Qredits of Regionale Energiefondsen

5. Garantie regeling

- (First-loss) garantie voor het verzekeren van risicovolle leningen en investeringen
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben
- Doordat een deel van het risico wordt opgevangen, kunnen de rentekosten omlaag gaan

Voorbeeld: BMKB regeling

3. Subsidie op maatregelen

- Financiële tegemoetkoming op de kosten van de benodigde of gedane investering
- Vereist nog steeds een deel van de investering aan de voorkant en bijhorende financiering
- Kan gecombineerd worden met een terugbetaalverplichting

Voorbeeld: Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing voor woningeigenaren

6. Rentekorting

- Vermindering van marktconforme rentekosten op de uitgegeven lening
- Deze maatregel kost veel en wordt sowieso niet terugverdiend
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag

Voorbeeld: Qredits leningen

Financieel instrument | Selectie financieel instrument

Een kredietfonds is het best passende instrument vanwege de landelijke toegang tot kleine kredieten zonder onderpand, de optie tot uniforme voorwaarden en het kunnen verstrekken van de leningen via bestaande partijen

Voor de inrichting van een financieel instrument zijn zes verschillende instrumenten meegenomen in de afweging. Kijkende naar de opgestelde criteria - op basis van knelpunten, aandachtspunten en criteria - is een kredietfonds de best passende oplossing voor financiering van het mkb. Deze toepassing zorgt voor betere voorwaarden, een efficiënter kredietrisico, het mogelijk aantrekken van additioneel kapitaal, passende rentes en het gebruik van bestaande distributiekanaal.

De instrumenten zijn getoetst aan verschillende criteria die opgesteld zijn op basis van de geïdentificeerde knelpunten. Middels deze Multi-Criteria Analysis (MCA) zijn de twee geselecteerde instrumenten naar voren gekomen. De tabel van de MCA is terug te vinden in de bijlage.

Instrument	Toegankelijkheid				Risicovrijheid			Aandachtspunten	
	Financiering via bank	Financiering via andere kanalen	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten	Landelijke toegang tot kleine kredieten
1. Off-balance (ESCO/lease)	X	X	✓	✓	X	✓	✓	X	✓
2. Kredietfonds	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. Subsidie op de afrekening	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4. Aftrekregeling	X	X	X	X	✓	X	X	X	✓
5. Garantieregeling	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓
6. Rentekorting	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓

1

Off-balance (ESCO/lease)

De off-balance constructie is **minder passend** vanwege hoge instapkosten die een totaalpakket voor besparing met zich meebrengt (pas vanaf €60.000 per ticket), het hoge risicogehalte wat erbij komt kijken, en de beperkte mogelijkheden tot opschaling. Daarnaast hebben banken en accountants aangegeven een ESCO constructie te beschouwen als verplichting waardoor het wel op de balans moet staan.

2

Kredietfonds

Een kredietfonds is het **meest passend** vanwege de optie om met zekerheid op landelijke schaal toegang tot kleine kredieten zonder onderpand mogelijk te maken, hieraan uniforme voorwaarden te kunnen koppelen, en het verstrekken van de leningen via bestaande partijen kan lopen (met inzet bekende netwerken).

3

Subsidieregeling

Toepassing van subsidie is **niet passend** vanwege het feit dat het overige bedrag nog steeds aan de voorkant gefinancierd moet worden, het vanwege de norm niet wenselijk is om te bekostigen, en er een limiterend bereik is door het beschikbare subsidiebedrag en er daardoor geen landelijke zekerheid kan worden gegeven.

4

Aftrekregeling

De aftrekregeling via de belasting is **niet passend** vanwege het feit dat het gehele bedrag nog steeds aan de voorkant gefinancierd moet worden, het proces van belastingaangifte als ingewikkeld ervaren wordt en de overheidsmiddelen dan maar 1 keer kunnen worden uitgegeven.

5

Garantieregeling

De garantieregeling is **passend als aanvulling** op een kredietfonds vanwege de mogelijkheid om leningen zonder onderpand kredietwaardig te maken, de optie om de rentekosten omlaag te laten gaan door het risico op te vangen en het kunnen verstrekken via bestaande partijen (met inzet bestaande netwerken).

6

Rentekorting

Toepassing van rentekorting is **niet passend** als zelfstandig instrument vanwege de marktverstoringe werking wanneer je dit via geselecteerde partijen aanbiedt, de beperkte impact op de hoeveelheid beschikbare kleine kredieten en het feit dat een onderpand nog steeds vereist is voor het krijgen van een lening.

Financieel instrument | Een kredietfonds voor energiebesparing

Vanuit een kredietfonds zorgen één of meerdere kredietverstrekkers gezamenlijk voor een landelijke dekking en meer zekerheid voor ondernemers voor toegang tot financiering bij het nemen van energiebesparende maatregelen

Op basis van de analyse naar de mogelijke financiële instrumenten is de preferente oplossingsrichting de oprichting van een nieuwe kredietfonds, waar indien gewenst later een garantieregeling aan kan worden toegevoegd. Een kredietfonds stelt financiering via een revolverend fonds ter beschikking zodat de benodigde financieringen aan het mkb kunnen worden verstrekt.

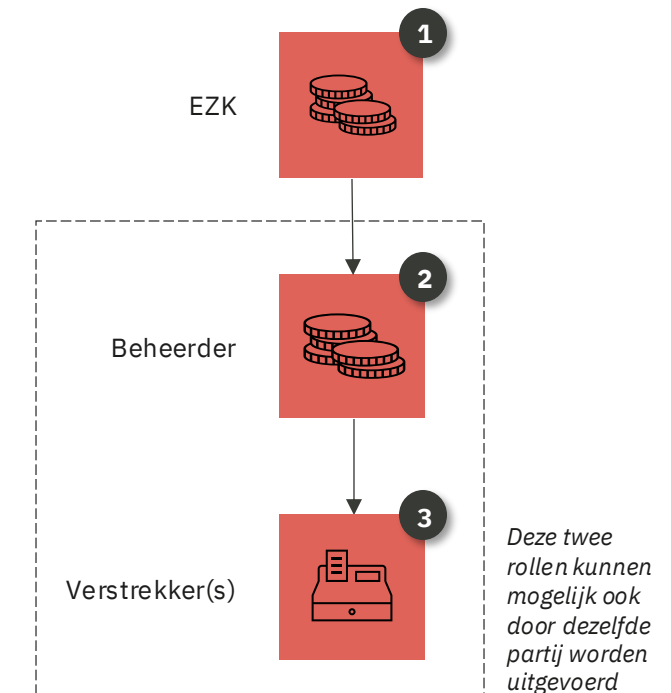
Een kredietfonds kan het beschikbare kapitaal direct aan het mkb verstrekken, of gebruik maken van (bestaande) verstrekende partijen die de leningen aan het mkb uitgeven. Daarmee is het fonds een leverancier van de benodigde financiële middelen voor het mkb om aan de voorkant de financiering voor de investering beschikbaar te stellen.

Binnen deze opzet zijn drie hoofdonderdelen te herkennen:

- 1. EZK:** Vanuit het ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt (mogelijk) het eerste kapitaal beschikbaar gesteld voor het kredietfonds
- 2. Beheerder:** De beheerder is verantwoordelijk voor de allocatie van het kapitaal uit het fonds via één of meer kredietverstrekkers. Daarnaast kijkt de beheerder naar de status van het beschikbare kapitaal in het fonds, en naar de samenwerkingen met de verstrekker(s) en andere relevante partijen
- 3. Verstrekker(s):** Eén of meerdere verstrekende partijen zorgen ervoor dat het kapitaal vanuit het fonds beschikbaar wordt gesteld aan het mkb met passende rente en toegankelijke strekkingsvoorwaarden. Deze rol kan eventueel gecombineerd worden met de rol als beheerder

Daarnaast kan aan een kredietfonds ook een garantieregeling worden toegevoegd. Daarmee ontstaat er een kans om de totale capaciteit van het kapitaal van het fonds te vergroten. Door het hanteren van een garantieregeling worden de meeste risico's voor banken, kredietverstrekkers of fondsen afgedekt, en neemt daarmee de zekerheid op de lening toe waardoor hun funding extra kan worden ingezet. Aangezien de garantie opzichzelfstaand geen kapitaal vrijspeelt, kan de regeling enkel toegepast worden bij partijen die zelf al voldoende funding hebben zoals de huisbanken (of dochterondernemingen als New10) of enkele Regionale Energiefondsen, of daarnaast gebruik te maken van het kapitaal uit het kredietfonds. De toevoeging van een garantiestelling wordt verder toegelicht in het hoofdstuk 'advies invulling instrumenten'.

Een kredietfonds voor energiebesparing

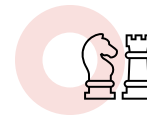
Financieel instrument | Fonds specifieke opties

Voor de concretere inrichting van het fonds zijn er verschillende opties mogelijk, waarbij enkele voordelen bij alle opties kunnen worden gegarandeerd

Mogelijke opties van het kredietfonds

- **Centrale of decentrale uitvoering**
Een van de belangrijkste eigenschappen van het fonds is dat het in elke provincie actief kan zijn, waardoor er een landelijke dekking gegarandeerd kan worden. Daarbij kan er gewerkt worden met een centrale of decentrale uitvoering van verstreker(s)
- **Beherend en/of verstrekkend**
Voor de inrichting van het fonds kan gekozen worden om de beherende en verstrekkende rol samen te voegen of gescheiden te houden. Dit is afhankelijk van de keuze voor centrale vs. regionale uitvoering en de voorkeur voor bestaande partijen of het oprichten van een nieuw systeem
- **Open voor meerdere verstrekkers**
Het fonds zou open kunnen worden gesteld voor de deelname van meerdere verstrekkers, die het kapitaal uit het fonds als leningen kunnen uitgeven aan het mkb
- **Voorwaarden voor het fonds**
De leningen die vanuit het kredietfonds verstrekt worden, kunnen verschillende voorwaarden vereisen om de uniformiteit en toegankelijkheid te waarborgen. Zo kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan zachte voorwaarden of het hanteren van passende rente

Voordelen van een nieuw kredietfonds

- **Voldoende financiering door het land** | In elke regio kunnen mkb'ers op deze manier aan beschikbaar kapitaal komen, waardoor er geen regionale verschillen zullen ontstaan met betrekking tot beschikbaarheid tot financiële middelen
- **Uniformiteit voor het mkb** | Vanuit de verstreker of verschillende verstrekkers zal met dezelfde type leningen en voorwaarden moeten worden gewerkt, waardoor er geen verschillen zijn tussen regio's, het helder is voor de mkb'er en er ook duidelijkheid is voor ondernemingen met meerdere vestigingen in verschillende regio's
- **Efficiëntie door schaal** | Voor het centraliseren van het beheer van het kredietfonds gelden enkele efficiëntie voordelen, waarbij het risico wordt verkleind door meer spreiding en de kosten mogelijk omlaag kunnen worden gebracht (in de rente door spreiding van risico en in de operatie van het fonds door schaal efficiëntie)
- **Conclusie: Bereiken van de doelgroep** | Met de inrichting van een kredietfonds kunnen de relatief kleine tickets gefinancierd worden, waardoor de groep mkb'ers (11%) die aan heeft gegeven in de toekomst behoefte te hebben aan externe financiering geholpen kan worden bij het besparen van energie. Dit zou om een totale groep van 30.000 tot 52.000 mkb'ers gaan, die kunnen bijdragen aan het omlaag brengen van het energieverbruik. Dit is ook van toepassing op de groep mkb'ers (12%) die na een adviestraject niet doorgaat met het uitvoeren van de maatregelen vanwege het niet rondkrijgen van de financiering.

Deel 2. Vorbereidingstraject

Vorbereidingstraject | Uitdagingen gedurende het voorbereidingstraject

Zowel de interviews als de informatie uit de desk research tonen aan dat het mkb verschillende drempels ervaart tijdens het voorbereidingstraject om überhaupt te komen bij de financieringsvraag voor energiebesparing

Naast financieringsknelpunten zijn er ook proces gerelateerde drempels

Vanuit de desk research en interviews is naar voren gekomen dat een mkb'er meerdere stappen moet zetten voor het besparen van energie voordat ze bij het onderwerp financiering en uitvoering aankomen (zie het mkb proces uit hoofdstuk 1). Daarbij werd duidelijk dat ondernemers gedurende het proces problemen kunnen ondervinden bij het voortzetten van het traject. Deze drempels zorgen ervoor dat mkb'ers kunnen afhaken in het voorbereidingstraject. Om het financieringsinstrument tot een succes te brengen, is het dan ook essentieel om deze drempels weg te nemen zodat het instrument effectiever kan worden ingezet en zal worden toegepast door de beoogde doelgroep.

Succesfactoren kunnen helpen om de drempels te overwinnen

Naast dat er uit de interviews met de verschillende partijen drempels zijn gedefinieerd die het mkb beïnvloeden in het proces naar financiering en uitvoering, zijn er ook succesfactoren naar voren gekomen die een positieve impact hebben op het voorbereidingstraject. Deze factoren hebben ertoe geleid dat ondernemers geholpen of gemotiveerd worden in het proces om uiteindelijk tot een succesvolle uitvoering van de benodigde energiebesparende maatregelen te komen.

Vorbereidingstraject | Vaststelling van de drempels en succesfactoren

Gedurende het voorbereidingstraject van de energiebesparingsplicht ervaren mkb'ers onduidelijkheid over de informatievoorziening en de financieringsmogelijkheden, en ligt de focus vaker op de core business

Drempels

Vanuit de desk research en interviews met verschillende partijen is vastgesteld dat meerdere drempels ervoor kunnen zorgen dat het mkb afhaakt. Deze drempels vormen uitdagingen voor het mkb om tot een duidelijk handelsperspectief te komen, en om het traject om tot uitvoering van de maatregelen te komen succesvol voort te blijven zetten.

1. Onduidelijkheid of financiering mogelijk is:

Of het gefinancierd krijgen van energiebesparende maatregelen lukt, hoeveel het benodigde investeringsbedrag daadwerkelijk is en waar financiering opgehaald kan worden is niet altijd duidelijk voor mkb'ers en schrikt ze daardoor af.

2. Diffuus en niet op maat gemaakte informatievoorziening:

Vanuit de ervaring van het mkb is de informatie over energiebesparende maatregelen en hoe deze uit te voeren onduidelijk en moeilijk te doorgronden, doordat het verspreid is over verschillende databronnen (zowel publieke als marktpartijen die hierover informeren) en de informatie niet altijd toegespitst is op de ondernemer zelf. Hierbij gaat het zowel om de inhoudelijke informatie over de toelichting op de maatregelen, als over procesmatige informatie m.b.t. het selecteren van de juiste maatregelen en de uitvoering daarvan.

3. Geen integraal onderdeel van de core business:

Het mkb geeft vaak voorkeur aan de core business als het gaat om het inzetten van hun capaciteit, waardoor energiebesparing snel op de achtergrond dreigt te raken. Ook hebben mkb'ers niet altijd een aangewezen persoon binnen de organisatie die verantwoordelijk is voor energiebesparing, en is het vaak geen integraal onderdeel van de bedrijfsvoering waardoor het geen impact heeft op de algemene bedrijfsdoelen of opgestelde Key Performance Indicators (KPI's).

Succesfactoren

Tegelijkertijd spelen er ook enkele succesfactoren die het mkb juist kunnen helpen om aan de energiebesparingsplicht te kunnen voldoen. Deze factoren zorgen voor meer duidelijkheid en begeleiding gedurende het proces.

1. Een juiste beeldvorming van en bij de opgave:

Door de informatie en de energiebesparende maatregelenlijst branche-specifiek te maken kunnen mkb'ers zich beter benchmarken met vergelijkbare bedrijven. Tools waarmee de terugverdientijd inzichtelijker wordt gemaakt helpen ook met het stimuleren van ondernemers energie te besparen. Enkele websites of handleidingen zijn hier al zelfstandig mee bezig.

2. Een verlaagde financiële drempel voor advies:

Het aanbieden van (deels) vergoed advies zorgt ervoor dat complexiteit voor een mkb'er wordt verminderd en dat de financiële drempel om een adviseur in te huren wordt verkleind. Het gaat hier met name om advies zoals het maken van een technische analyse of het opstellen van een uitvoeringsplan. Wel moet hierbij goed gekeken worden naar de voorwaarden voor een vergoeding, om misbruik te voorkomen.

3. Proactieve begeleiding en ontzorging na eerste contact:

Hiermee blijft het onderwerp van energie besparen op de agenda van de mkb'ers. De begeleiding voor zowel financiering als voor het uitvoeren van de maatregelen zorgt er ook voor dat een groot deel van de complexiteit en onoverzichtelijkheid van de lijst aan maatregelen wordt weggenomen. Mkb'ers kunnen zo in een kortere tijd maatregelen uitvoeren. Er wordt tevens door ondernemers voorkeur gegeven aan begeleiding en advies van lokale bodem. Lokale adviseurs worden sneller vertrouwd.

Vorbereidingstraject | Doorvertaling naar ontwerpprincipes

Om de drempels die het mkb ervaart te beperken, dient de oplossingsrichting rekening te houden met verschillende ontwerpprincipes die deze uitdagingen adresseren

- 1 Financieringsperspectief**

Dit is een vereist onderdeel van de oplossing om het mkb in beweging te krijgen en de drempel van tijd en capaciteit te verlagen. Zij moeten snel weten of de maatregelen die zij willen uitvoeren ook gefinancierd kunnen worden, wat het exacte bedrag van de benodigde financiering haalbaar is, en daarmee of alle inspanningen die zij doen tot een succesvol eindresultaat zullen leiden. *Deze drempel staat in directe verbinding met de financiële drempels uit het vorige hoofdstuk en het financieel instrument*
- 2 Inzichtelijke weergave**

Uit gesprekken met adviseurs en branche organisaties blijkt dat mkb'ers behoefte hebben aan overzicht, zodat zij snel kunnen zien waar ze aan toe zijn, wat en wanneer ze iets moeten uitvoeren, en wat het ze potentieel kan opleveren. Dit kan allemaal op een visueel aantrekkelijke manier worden aangeboden om het zo simpel mogelijk te houden voor de mkb'ers. Zo zullen zij het eerder begrijpen en ook makkelijker mee aan de slag gaan
- 3 Eenduidige en gecentreerde informatievoorziening**

Door alle informatie te bundelen en een centraal punt in te richten voor alle informatie, inzichten en contacten, weten mkb ondernemingen waar ze op zoek moeten gaan naar de informatie die ze zoeken op dit onderwerp. Daarnaast verhoogt één locatie voor alle informatie het vertrouwen in de gegevens, aangezien het tegenwicht geeft op de verschillende en diffuse informatiepunten die momenteel in het landschap ontstaan
- 4 Simpel proces**

Een simpel en eenvoudig proces zorgt er volgens (energie)adviseurs voor dat een mkb'er betrokken blijft, en niet afhaakt door te ingewikkelde procedures. Elke stap met nieuwe informatie of een zoektocht naar een nieuwe partij voor advies of uitvoering is weer een mogelijkheid voor het mkb om af te haken, zeker wanneer je voor elke actie een andere partij nodig hebt. Daarbij moet er zoveel mogelijk worden aangesloten bij bestaande initiatieven zoals het mkb ontzorgingsprogramma.
- 5 Proactieve begeleiding**

Met het ontzorgen en begeleiden gedurende het gehele traject kunnen mkb'ers aan de slag met de maatregelen, zonder de focus op hun core business teveel te moeten inleveren. Daarbij helpt het wanneer ze een duidelijk aanspreekpunt hebben voor vragen of tips, en hulp krijgen bij stappen waar ze zelf geen tot weinig kennis van hebben
- 6 Inzet van bestaande kanalen en netwerken**

Door gebruik te maken van bestaande connecties (sector, branche) of lokale/regionale netwerken hoeven er geen nieuwe instanties opgetuigd te worden, en kunnen mkb'ers aankloppen bij partijen waar ze al bekend en vertrouwd mee zijn en die de kennis en ervaring voor de uitvoering met zich meebrengen

---

Oplossingsrichting

Vorbereidingstraject

Vorbereidingstraject | Een servicepunt bestaande uit vier elementen

Om duidelijkheid te scheppen in het proces van een mkb'er, kan een servicepunt - met vier verschillende onderdelen - een oplossing bieden voor de eerder genoemde drempels

Om het mkb te faciliteren en aan de slag te laten gaan met de energiebesparende maatregelen, is er naast een financieel instrument ook behoefte aan advies en begeleiding gedurende het voorbereidingstraject. Op basis van de analyse naar de drempels die het mkb ervaart, is naar voren gekomen dat een centrale plek voor informatie en voorzieningen hierin het beste aansluit bij de behoefte van de mkb'er. Een landelijk punt waar ondernemers terecht kunnen voor informatie, begeleiding en advies, hulpmiddelen en hulp bij de financiering biedt ondernemers duidelijkheid en richting. Vanuit het landelijke servicepunt kunnen taken en hulpmiddelen doorgezet worden naar lokale uitvoering, om de verbinding met de regio zo goed mogelijk in stand te houden.

Servicepunt

Met vier verschillende onderdelen

1. Financieringszekerheid: Het aanbieden van een krediettoets kan mkb'ers inzicht bieden in de financierbaarheid van hun onderneming. Door vervroegd een krediettoets te doen kan een ondernemer bepalen of financiering aangetrokken kan worden en of de moeite zal lonen. Ook versnelt het vervroegd uitvoeren van een krediettoets het aanvraagproces bij de verstrekkers omdat het reeds is uitgevoerd

2. Informatievoorziening: Een centrale voorziening voor informatie met betrekking tot alle aspecten van het opzetten tot uitvoeren van de energiebesparende maatregelen voor het mkb moet helpen bij het aanbieden van vindbare, consistente, betrouwbare en volledige informatie voor het mkb om aan de slag te gaan

3. Advies en begeleiding: Het punt moet een overzicht bieden aan gekwalificeerde (financiële en/of energie-)adviseurs en uitvoerders voor de maatregelen. Het overzicht wordt op maat gemaakt, waarbij voorrang wordt gegeven aan adviseurs of uitvoerders uit dezelfde regio. Tevens kunnen adviseurs geselecteerd worden op basis van certificering voor dit specifieke onderwerp

4. Hulpmiddelen: Verschillende tools kunnen via het servicepunt worden aangeboden die een ondernemer inzicht bieden in de opgave van het bedrijf – een quickscan om te bepalen of zij verplicht zijn en een planning tool voor het opzetten van een actieplan

Vorbereidingstraject | Toelichting voor het servicepunt (1/2)

De financieringszekerheid en informatievoorziening bieden het mkb een duidelijk perspectief en helpen daarnaast bij het vinden van de benodigde gegevens en inzichten

1. Financieringszekerheid

Huidige situatie

Ondernemers weten niet of zij financiering kunnen krijgen en waar zij passende financiering kunnen ophalen voor de uitvoering van de maatregelen. Daarnaast hebben ze vaak ook geen inzicht in de grootte van de financieringsvraag die nodig is voor de energiebesparingsplicht.

Oplossingen

- Vervroegde krediettoets: Door via het servicepunt een vervroegde krediettoets aan te bieden kunnen ondernemers erachter komen of zij kredietwaardig zijn. Financiers gebruiken een krediettoets om te beoordelen wat het risiconiveau is van een kredietaanvrager. De krediettoets zal gebaseerd worden op betaalgegevens van de rekening courant. Deze geautomatiseerde toets kan door een derde partij worden georganiseerd en vereist weinig tot geen manuele beoordeling, hetgeen scheelt in kosten en tijd. Het concept is beproefd en wordt ook door banken en fondsen gebruikt.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 1 - financieringsperspectief
- Lijst aan mogelijke financiers aanbieden: Op het loket moet daarom ook een lijst aan mogelijke financiers worden weergegeven. Dit zal regio-specifiek zijn, daarom zal de ondernemer eerst in een aantal prompts vragen worden gesteld zodat de lijst aan financiers op maat is.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 3 – gecentreerde informatievoorziening

2. Informatievoorziening

Huidige situatie

De veelheid aan verspreide en af en toe tegenstrijdige informatie waar een ondernemer mee wordt geconfronteerd blijkt een groot knelpunt te zijn. Ondernemers weten niet welke informatie ze kunnen vertrouwen of waar ze moeten beginnen met de zoektocht.

Oplossingen

- Centraal punt voor betrouwbare informatie: Door de mkb'ers van informatie te voorzien vanuit één centraal punt in plaats van meerdere punten, én door ervoor te zorgen dat de informatie ook klopt, kan dit knelpunt aangepakt worden.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 3 – gecentreerde informatievoorziening
- Generieke én specifieke informatie: Generieke informatie helpt bij de algemene beeldvorming van de maatregelen en wat er nodig is om tot een succesvolle uitvoering te komen, maar er is ook behoefte aan specifiekere informatie en beeldvorming. Een bakker vergelijkt zichzelf liever met een andere bakker in plaats van een autogarage. Beide bedrijven zullen voor een verschillende opgave staan en hebben dus behoefte aan een andere benchmark om inzicht te krijgen in hun persoonlijke situatie.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 2 – inzichtelijke weergave

Vorbereidingstraject | Toelichting voor het servicepunt (2/2)

Met direct contact kan er via bestaande kanalen gewerkt worden aan het aanbieden van proactieve begeleiding en het faciliteren van concrete inzichten en simpele processen

3. Advies en begeleiding

Huidige situatie

Ondernemers hebben vaak vooral oog voor hun core business en de daarbij horende activiteiten, en minder voor verduurzaming en energiebesparing wanneer dat niet integraal is opgenomen in de bedrijfsvoering. Daarom hebben ze ook vaak behoefte aan advies en begeleiding, waarbij ze een voorkeur hebben voor bekende partners of lokale partijen omdat die bekend zijn met kennis en ervaring over de ondernemers en/of de regio.

Oplossingen

- Direct contact: Vanuit het servicepunt kunnen (lokale) adviseurs en ondernemers direct aan elkaar gekoppeld worden (bijv. op basis van regio, sector, omvang), waarna de adviseur proactief contact opneemt met de mkb'er. De vervolgstappen kunnen in samenspraak worden afgestemd. Dit neemt een groot deel van de complexiteit en onzekerheid weg voor de ondernemer.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 5 – proactieve begeleiding
- Lokale adviseurs aanbieden: Omdat ze sneller vertrouwd worden en zij meer op maat gemaakte informatie kunnen geven is gekozen voor het aanbieden van lokaal advies indien beschikbaar.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 6 – inzet van bestaande kanalen

4. Hulpmiddelen

Huidige situatie

Uit gesprekken blijkt dat ondernemers niet altijd even goed begrijpen wat het besparen van energie ze kan opleveren. Ook weten ze niet goed te bepalen of zij verplicht zijn om energiebesparende maatregelen uit te voeren en in het geval zij wel tot uitvoering verplicht waren, hoe dit het beste te doen en welke stappen doorlopen moeten worden.

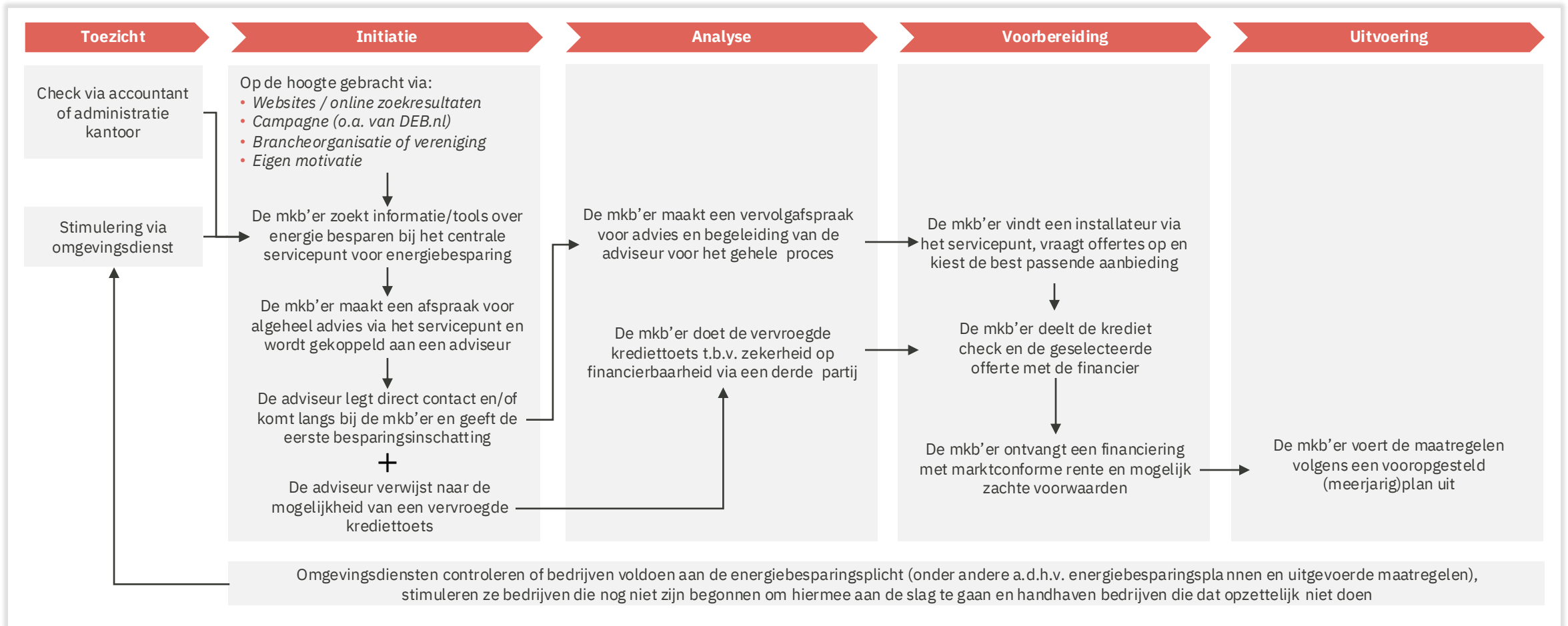
Oplossingen

- Quickscan: Met de quickscan kunnen ondernemers direct bepalen of zij verplicht zijn energiebesparende maatregelen uit te voeren waardoor er snel duidelijkheid is.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 4 – simpel proces
- Planning tool: Een planning tool kan bedrijven helpen met het opstellen van een actieplan en tijdslijnen, en biedt ook een aanknopingspunt voor een adviseur wanneer deze een mkb'er gaat helpen.
Dit sluit aan bij ontwerpprincipe 2 – inzichtelijke weergave

Vorbereidingstraject | Een overzicht van het traject van een mkb'er

De onderdelen van het servicepunt zijn verwerkt in het traject wat een mkb'er doorloopt om tot uitvoering van de maatregelen te komen

Vorbereidingstraject | De waarde van het servicepunt

Het aanbieden van advies en begeleiding i.c.m. het bredere servicepunt heeft meerwaarde voor meerdere partijen, maar moet voornamelijk leiden tot een duidelijker handelsperspectief voor het mkb

Meerwaarde voor de verschillende partijen

- **Het mkb:** Door het creëren van een centraal servicepunt en het inpassen van nieuwe stappen in het proces waar een mkb doorheen loopt, wordt het proces makkelijker, overzichtelijker en betrouwbaarder voor het mkb. Zij worden bij de hand meegenomen door het proactieve contact en begeleiding van (lokale) adviseurs, krijgen het advies en een krediettoets (deels) vergoed om de financiële drempels te verlagen, en de opgave en hoe het aan te pakken wordt ze middels het servicepunt overzichtelijk gemaakt.
- **Ministerie van EZK:** Met het servicepunt en de benodigde hulp middels advies & begeleiding kan het ministerie enkele drempels wegnemen zodat het voor het mkb toegankelijker wordt om aan de energiebesparingsplicht te voldoen
- **Energieadviseurs:** Het centrale servicepunt moet naast een informatievoorziening ook een contactplatform voor adviseurs worden. Adviseurs kunnen daarmee makkelijker aan klanten worden gekoppeld in hun regio.
- **Kredietverstrekkers:** Het mkb zal door het advies en begeleiding, door het gebruik van de tools en door de vervroegde krediettoets beter voorbereid zijn bij het aanvragen van krediet. Het aanvragen kan gedigitaliseerd en geautomatiseerd worden waardoor kredietverstrekkers minimale tijd kwijt zijn aan het verstrekken van krediet voor energiebesparende maatregelen. Ook zullen ze minder tijd kwijt zijn aan het beoordelen van foutieve aanvragen waar bepaalde informatie in de aanvraag bijvoorbeeld ontbreekt.

Oplossingen voor de knelpunten van de ondernemers

- **Onduidelijkheid of financiering mogelijk is:** Via het servicepunt wordt een vervroegde krediettoets aangeboden. Het bestaan ervan wordt ook aangekaart door adviseurs die de mkb'ers ondersteunen. De vervroegde krediettoets moet, voordat er meer tijd gestopt wordt in het proces, duidelijkheid verschaffen over of financiering mogelijk is voor de ondernemer.
- **Geen integraal onderdeel van de core business:** Door proactief contact te zoeken/houden en de mkb'ers te begeleiden in het proces, zal het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen vaker op de agenda komen en zal de benodigde (financiële) capaciteit afnemen voor de ondernemer. Tevens wordt het advies en de krediettoets vergoed waardoor de benodigde financiële capaciteit nog kleiner zal uitvallen voor de ondernemer. De keuze om energie te gaan besparen zal makkelijker worden voor een ondernemer.
- **Diffuus en niet op maat gemaakte informatievoorziening:** Het centrale servicepunt moet een platform zijn waar een ondernemer terecht kan voor al zijn/haar vragen. Centraal inrichten zorgt voor eenduidigheid en betrouwbaarheid. Algemene informatie biedt overzicht en op maat gemaakte informatie maakt de opgave behapbaar, herkenbaar en vergelijkbaar. Tot slot worden er op het servicepunt ook tools aangeboden waarmee de ondernemer handvatten wordt aangeboden om tot een succesvolle uitvoering van de energiebesparende maatregelen te komen. Al met al neemt de complexiteit van het probleem en de onzekerheid onder ondernemers af.

Advies invulling instrumenten

Advies voor invulling | Een centraal loket

Dit hoofdstuk gaat verder in op de concretere invulling van de hiervoor geanalyseerde en geadviseerde instrumenten en oplossingsrichtingen voor het mkb

De voorgaande hoofdstukken hebben voor zowel financiering als voor het voorbereidingstraject de analyse naar de problematiek toegelicht en het advies voor de oplossingsrichtingen laten zien. Voor het aanpakken van de financieringsknelpunten is daarbij gekozen voor een kredietfonds, die met een landelijke dekking zekerheid moet bieden aan het financieren van de maatregelen. Daarnaast is er voor het voorbereidingstraject een servicepunt voorgesteld, die middels verschillende onderdelen het traject voor een mkb'er toegankelijker moet maken.

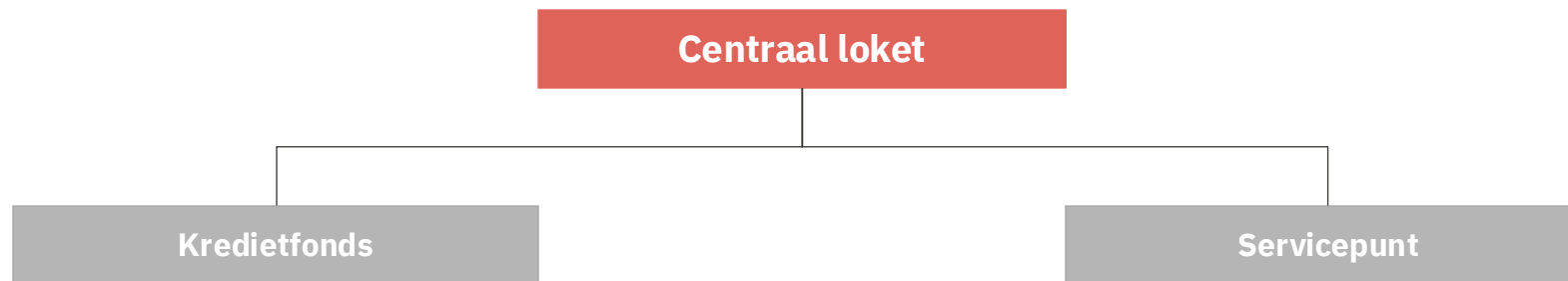
Dit hoofdstuk gaat verder in op het advies voor de concrete invulling van de geselecteerde instrumenten, en door welke partijen deze instrumenten potentieel uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast biedt het inzicht in de beoogde tijdslijnen en kosten scenario's. Vervolgens sluit het af met enkele additionele aanbevelingen die meegenomen kunnen worden in de verdere uitwerken.

Advies voor invulling | Een centraal loket

Vanuit een centraal loket kan een ecosysteem voor ondernemers worden gerealiseerd waarbij zowel toegang tot financiering als de benodigde advies & begeleiding (voor het voorbereidingstraject) zorgen voor een complete aanpak

Het onderzoek van OliverWyman (2023) toont de vraag naar een duidelijk financieel ecosysteem voor het mkb aan. Een systeem waarbij de financiering haalbaar en betaalbaar is en de zoektocht daarnaartoe niet te ingewikkeld. Ook vanuit de EU wordt er gestuurd op de toepassing van One Stop Shops waarbij alle onderdelen gebundeld zijn om processen te versimpelen. Een centraal loket is daarom nodig voor een duidelijk handelingsperspectief bij het mkb. Met de vereiste financiering en begeleiding kan het mkb aan de energiebesparingsplicht voldoen, en voorkomt een centraal loket de verspreiding van een veelvoud aan nieuwe loketten.

Om de haalbaarheid en betaalbaarheid van de financiering mogelijk te maken adviseren wij om te starten met het beschikbaar stellen van het benodigde kapitaal vanuit een nieuw **kredietfonds**. Een passend instrument moet zorgen voor de zekerheid voor het mkb, betere voorwaarden met gangbare rentes, het gebruik van bestaande distributiekanaalen, en het mogelijk aantrekken van additioneel kapitaal.

Voor de ondersteuning van het mkb in de zoektocht en de uitvoering adviseren wij gebruik te maken van een **centraal servicepunt met lokale verbindingen**, waarbij ondernemers terecht kunnen voor informatie, inzichten en begeleiding. Hiermee kan het mkb bereikt en ondersteund worden in het proces tot aan het uitvoeren van de maatregelen. Dit geeft ze duidelijkheid en zekerheid.

Advies voor invulling | De mkb reis binnen het loket

Het centrale loket maakt het voor een mkb'er mogelijk om via verschillende routes gebruik te maken van zowel de financiële mogelijkheden als van de functionaliteiten van het servicepunt

Een ondernemer kan vanuit verschillende posities starten aan de mkb reis en bij het servicepunt uitkomen

Een ondernemer kan ook direct bij de financierer aankloppen, en indien nodig eerst worden doorverwezen naar het loket

Met financiering op zak kan een ondernemer naar een uitvoerder stappen

Als een ondernemer geen financiering nodig heeft, kan die direct bij de uitvoerder aankloppen

Daarnaast kan een ondernemer ook via de adviseur aan de mkb reis beginnen, en indien nodig worden verwezen naar het loket voor meer informatie

---

Advies voor invulling

Financiering

Advies voor invulling | Uitrol kredietfonds

Voor het verstrekken van leningen aan mkb'ers vanuit het kredietfonds adviseert Invest-NL om het fonds landelijk te financieren, maar regionaal tot uitvoering te laten brengen via bestaande verstrekkers

Invest-NL adviseert om bij de uitrol van het kredietfonds een splitsing te maken tussen de centrale beheerder aan de achterkant en regionale verstrekkers aan de voorkant, en daarbij zoveel mogelijk gebruik te maken van het bestaande netwerk en systeem van bestaande fondsen, zoals bijvoorbeeld de Regionale Energiefondsen.

De eerste uitvoeringslijn voor het verstrekken van de kredieten zijn daarmee **bestaande partijen uit de regio**, die apart opereren van de beheerder van het fonds. Doordat de focus komt te liggen op bestaande partijen die al met **eigen systemen** werken, hoeven daar geen nieuwe systemen voor worden opgezet. Daarnaast zijn de verstrekkers **actief in de regio**, weten ze wat daar gebeurt en kunnen ze vanuit persoonlijk contact inspelen op wat de ondernemer nodig heeft. Op die manier wordt er optimaal gebruik gemaakt van bestaande netwerken en constructies.

Deze afwegingen voor de structuur van het kredietfonds en de voorkeuren voor het type uitvoeringsorganisaties zorgen ervoor dat er keuzes kunnen worden gemaakt tussen het opzetten van een nieuwe constructie of het inzetten van bestaande partijen, tussen de samenwerking met publieke en private partijen en met een nationale of regionale focus om uiteindelijk de juiste partijen de kunnen selecteren voor de uitvoering van het fonds.

» Vanaf de volgende pagina's wordt het advies voor de invulling van het kredietfonds verder uitgelegd aan de hand van de verschillende rollen en processen die onderdeel zijn van de financiële constructie.

1

Aparte beheerder en verstrekker | Door de verstekkende functie los te trekken van het beheer van het fonds, kunnen meerdere verstrekkers deelnemen aan het fonds en kan daarmee het bereik in het huidige ecosysteem van het mkb vergroot worden. Ook maakt de scheiding tussen het beheer en het verstrekken het aantrekkelijker en makkelijker voor additionele investeerders om later in te stappen

2

Decentrale uitvoering | Regionale partijen (zoals de Regionale Energiefondsen) hebben al netwerken en een naamsbekendheid opgebouwd, en maken soms zelfs gebruik van ambassadeurs om de connectie in de regio te hanteren. Hierdoor kunnen ze makkelijk en snel door het mkb benaderd worden, weten ze wat er speelt en kunnen ze snel schakelen met andere stakeholders zoals uitvoerders van de maatregelen. Zo wordt er het best gebruik gemaakt van bekende ecosystemen.

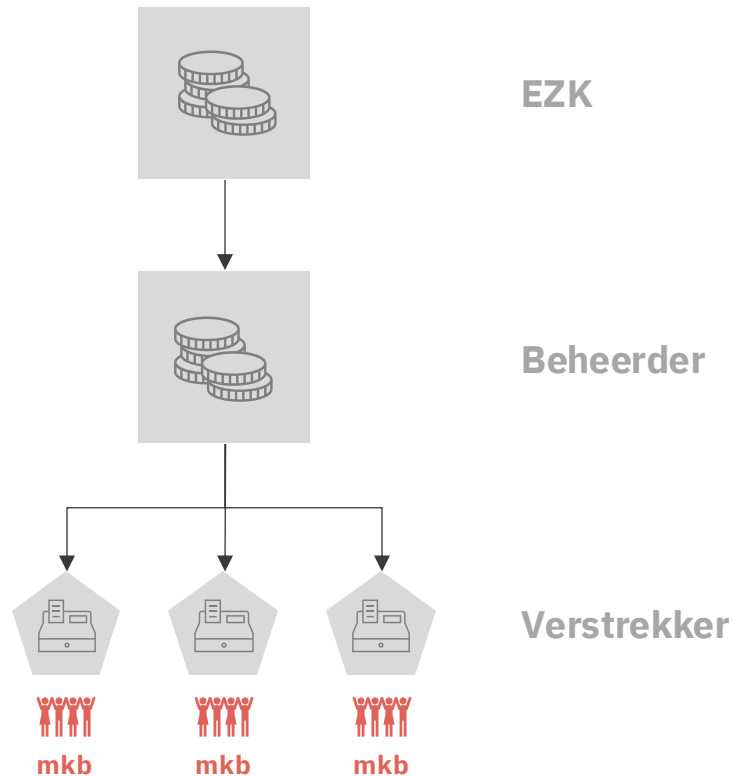
3

Bestaande verstrekkers | Bestaande partijen (zoals fondsbeheerders en verstrekkers) zijn bekend met het uitgeven van kleine kredieten aan het mkb, het beoordelen van de kredietwaardigheid en het snel verwerken van de aanvragen voor energie gerelateerde leningen. Daarmee hoeft er geen nieuw instrumentarium opgericht te worden en kan er sneller van start worden gegaan met het opzetten van het fonds

Advies voor invulling | De constructie van het kredietfonds

De mkb'er krijgt toegang tot financiering uit het kredietfonds via bestaande verstrekkers, waardoor de ondernemer de kredieten vanuit de bekende wegen kan blijven ophalen

Het kredietfonds heeft als doel om het mkb in staat te stellen om financiering op te halen voor het doorvoeren van de energiebesparende maatregelen. Met het fonds moeten mkb'ers in elke regio toegang krijgen tot deze voorzieningen tegen marktconforme rentes en toegankelijke voorwaarden.

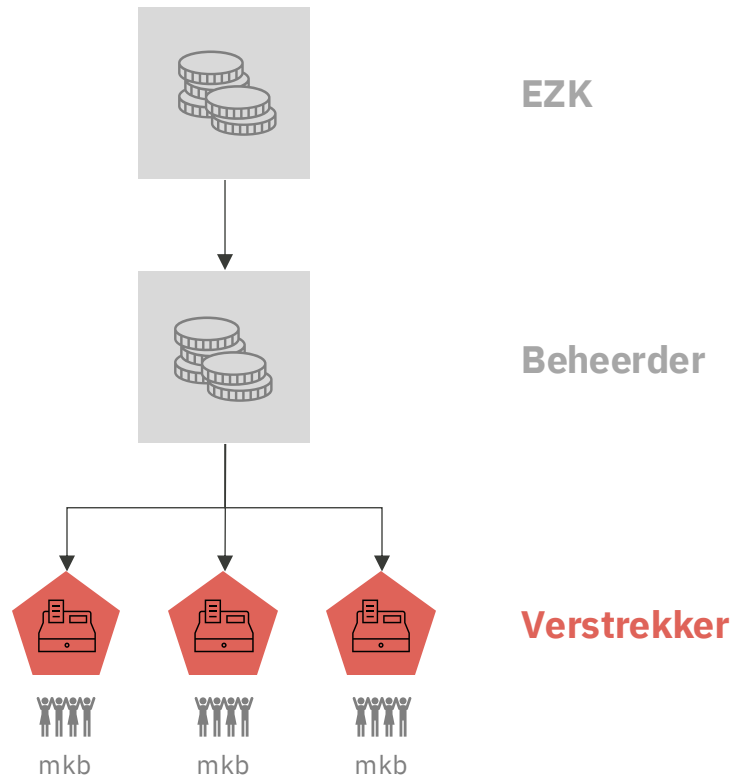
Vanuit het perspectief van de mkb'er

Wanneer een mkb onderneming een lening nodig heeft voor het kunnen uitvoeren van de energiebesparende maatregelen, en daarvoor op zoek gaat naar mogelijkheden voor het verkrijgen van de benodigde financiering, zal de mkb'er (via het servicepunt) uitkomen bij een deelnemende partij aan het fonds (de verstrekkers). Vaak kunnen de aanvragen voor een kleiner krediet via een online aanmeldingsproces verlopen. Bij goedkeuring, en voor betaling van de slotfactuur van de uitvoering van de maatregelen, ontvangt de mkb'er het geld op de rekening. Met deze nieuwe opzet zal de mkb'er niet zelf in contact komen met het kredietfonds. Dat de verstrekte lening aan de achterkant gefinancierd wordt vanuit het kredietfonds, is voor de mkb'er niet merkbaar.

Op deze manier kan het mkb in elke regio via de achterkant gefinancierd worden door het fonds zonder dat het proces via een nieuwe partij moet verlopen. Hierdoor kan een mkb'er in een vertrouwde omgeving blijven opereren, en ontstaat er zonder merkbare veranderingen toch zekerheid over de toegang tot de benodigde kredieten voor energiebesparing.

Advies voor invulling | De rol van de verstrekker

De verstrekkers dienen als voorkant van het fonds en staan daarmee in direct contact met het mkb voor de benodigde financiering

De voorkant van het fonds, en daarmee de directe connectie met het mkb, zal worden ingevuld door de rol van de verstrekker. De verstrekkers zijn bestaande partijen die in staat zijn om middels eigen systemen (ingeregelde processen, incasso apparaat, beheerbeleid, lokale connecties etc.) kredieten vanuit het fonds aan het mkb te verstrekken en daarmee de financiering van de benodigde kredieten mogelijk te maken.

Regionale Energiefondsen

Een mogelijke optie als uitvoeringslijn voor het uitgeven van de kredieten zijn de regionale energiefondsen. Deze fondsen zijn per provincie (niet alle provincies hebben er één) in het leven geroepen als portaal naar publieke bronnen van duurzaam kapitaal gericht op energie gerelateerde financieringen. Doordat de regionale energiefondsen al met eigen systemen werken, hoeven daar geen nieuwe systemen voor worden opgezet. Daarnaast zijn de fondsen actief in de regio, weten ze wat daar gebeurt en kunnen ze vanuit persoonlijk contact inspelen op wat de ondernemer nodig heeft. Op die manier wordt er optimaal gebruik gemaakt van bestaande netwerken en constructies.

Andere financiële verstrekkers

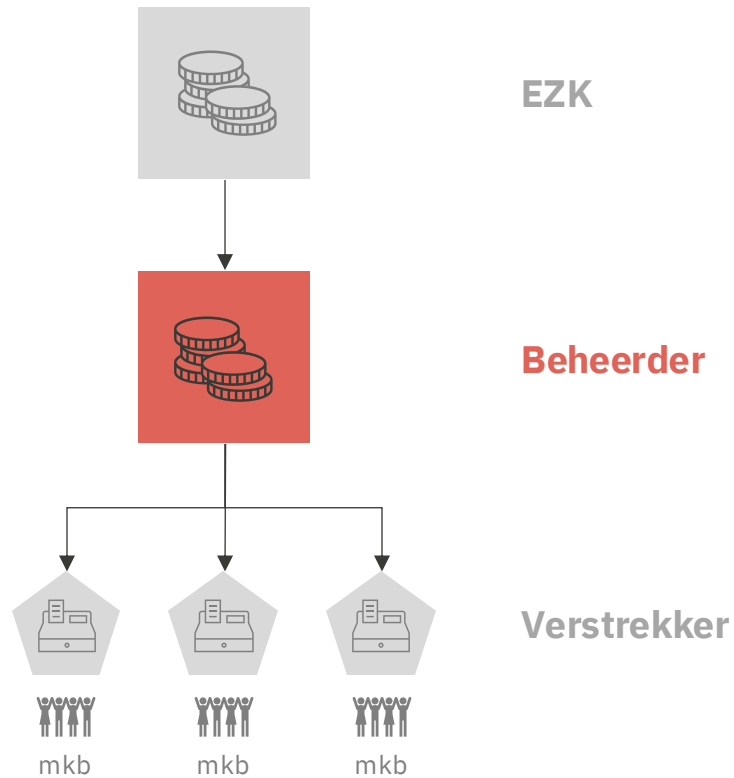
Daar waar geen regionale energiefondsen actief zijn of waar regionale energiefondsen geen kleine kredieten (willen) verstrekken, kan de functie worden ingevuld door andere bestaande kredietverstrekkers. Dit zijn bestaande organisaties die regionaal kunnen inspringen om het mkb te bedienen. Ook hier kan gebruik worden gemaakt van de bestaande systemen. Voor deze uitvoeringstaak kan elke bestaande kredietverstrekker instappen zolang ze voldoen aan de door de beheerder (in samenspraak met EZK) opgestelde voorwaarden. Een intentieverklaring met een bestaande partij kan hierbij de landelijke dekking van ten minste 1 actieve partij garanderen.

Verantwoordelijkheden

De rol van de verstrekker heeft als doel het mkb te bedienen aan de hand van toegang tot de benodigde financieringen. Daarbij dragen ze de verantwoordelijkheid om de kredietwaardigheid van de mkb'ers te toetsen, en vervolgens de uitstaande leningen te beheren - monitoren en rapporteren - zodat er naar afspraak wordt afgelost en risico's worden beperkt (tenzij wordt besloten om de monitoring taak bij de beheerder te leggen). Daarnaast dienen ze hun bestaande netwerken zo goed mogelijk in te zetten om mkb ondernemingen die energie moeten besparen te kunnen bereiken en ondersteunen waar nodig.

Advies voor invulling | De rol van de beheerder

De beheerder dient het fonds te managen door op verschillende onderwerpen het overzicht te bewaken, te sturen waar nodig en te zoeken naar nieuwe mogelijkheden

De beheerder heeft de overkoepelende rol over het fonds en zorgt zowel naar EZK als naar de verstrekkers dat het beschikbare kapitaal op de juiste manier gebruikt wordt en zo goed mogelijk bij het mkb terechtkomt. Hierbij is een stabiele beheerfunctie van toepassing en wanneer nodig een actievere sturingsfunctie.

Beheer van aansluiting bij het fonds

De beheerder is verantwoordelijk voor de controle op de deelname van kredietverstrekkers binnen het fonds. Op basis van vooraf vastgestelde eisen (i.s.m. EZK) geeft de beheerder wel of niet toegang tot het kredietfonds. Hierdoor is het fonds open voor elke partij, maar waarborgt de beheerder de kwaliteit van de deelnemende partijen. Vanuit die hoedanigheid kijkt de beheerder ook naar het waarborgen van de landelijke dekking, zodat er in elke regio (middels een intentieverklaring) minimaal een verstrekker actief is om het mkb vanuit het kredietfonds te financieren.

Beheer van gebruik van het fonds

Daarnaast is de beheerder verantwoordelijk voor de controle op de voorwaarden waaronder de leningen door het kredietfonds worden verstrekt aan het mkb. Daarmee bewaakt de beheerder de kwaliteit, de uniformiteit en de toegankelijkheid tot de financieringen over alle regio's heen. Ook kunnen deze eenvormige voorwaarden van dienst zijn wanneer institutionele beleggers interesse tonen in het overkopen van uitstaande leningen.

Beheer van de budgetten

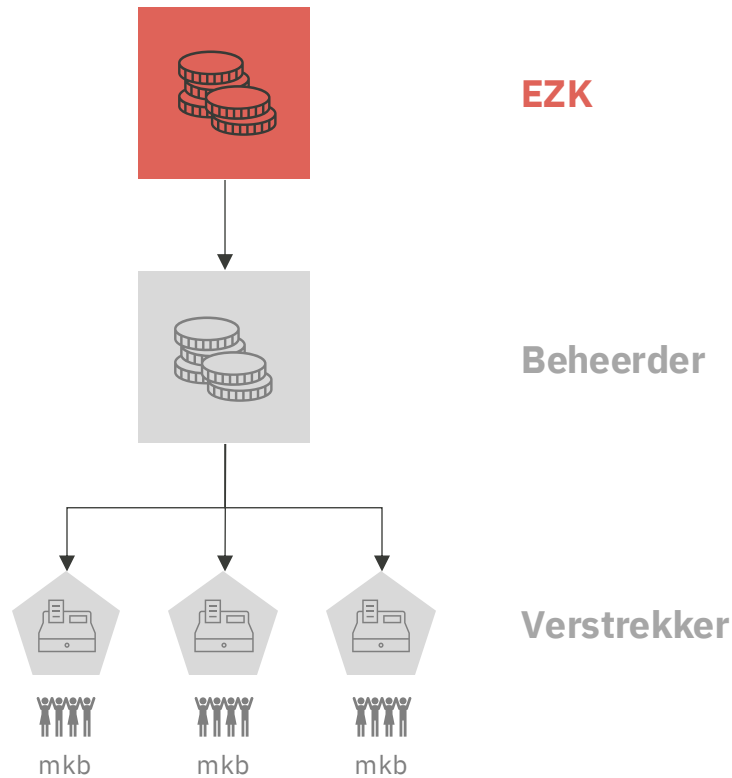
De beheerder is ook verantwoordelijk voor het runnen van de totale budgetten van het fonds, en kijkt daarbij naar de hoeveelheid leningen die al uitstaan en de komende aanvragen. Door middel van evaluaties (op nader te bepalen momenten) met EZK kunnen er o.b.v. de status van het budget keuzes gemaakt worden over eventuele aanvullingen of teruggaven van/aan het ministerie.

Beheer van verdere mogelijkheden

Vanuit de positie van de beheerder wordt er gekeken naar het aantrekken van additionele middelen, zoals garanties uit Europa of het herfinancieren via beleggers. Wanneer de omvang van de uitstaande leningen via de verstrekkers namelijk interessant begint te worden voor mogelijke andere financiers zoals institutionele beleggers, is het aan de beheerder om hier actie op te nemen en te kijken wat eventuele doorverkoop mogelijkheden zijn. Ook kan de beheerder vanuit de status op het budget actiever gaan inzetten op maatregelen om bepaalde sectoren of mkb groepen in beweging te krijgen wanneer blijkt dat dat onvoldoende gebeurt.

Advies voor invulling | De rol van EZK

EZK dient als de hoofdfinancier in de constructie het beschikbare kapitaal vrij te stellen voor het kredietfonds, en vanuit beleid de kaders en voorwaarden door te geven die van toepassing zijn op de leningen

Als hoofdfinancier van het fonds heeft EZK de rol om het gehele instrument mogelijk te maken, en om vanuit beleid mee te denken aan verschillende kaders en voorwaarden voor de uitvoering van het fonds en de samenwerking met de verschillende partijen.

Kapitaal beschikbaar stellen

EZK kan in het geval van het kredietfonds het benodigde kapitaal overmaken naar een private fonds structuur. Door deze overboeking naar een privaat instrument kan het geld ook (tijdelijk) losgekoppeld worden van de rijksbegroting zodat het een duidelijke bestemming krijgt. De grootte van het kredietfonds zal gebaseerd worden op de opgestelde financieringsbehoefte, en de keuzes voor bepaalde scenario's die verder in dit rapport zullen worden toegelicht. Bij meer of minder vraag kunnen er vervolgens passende maatregelen plaatsvinden.

Inspraak op de voorwaarden

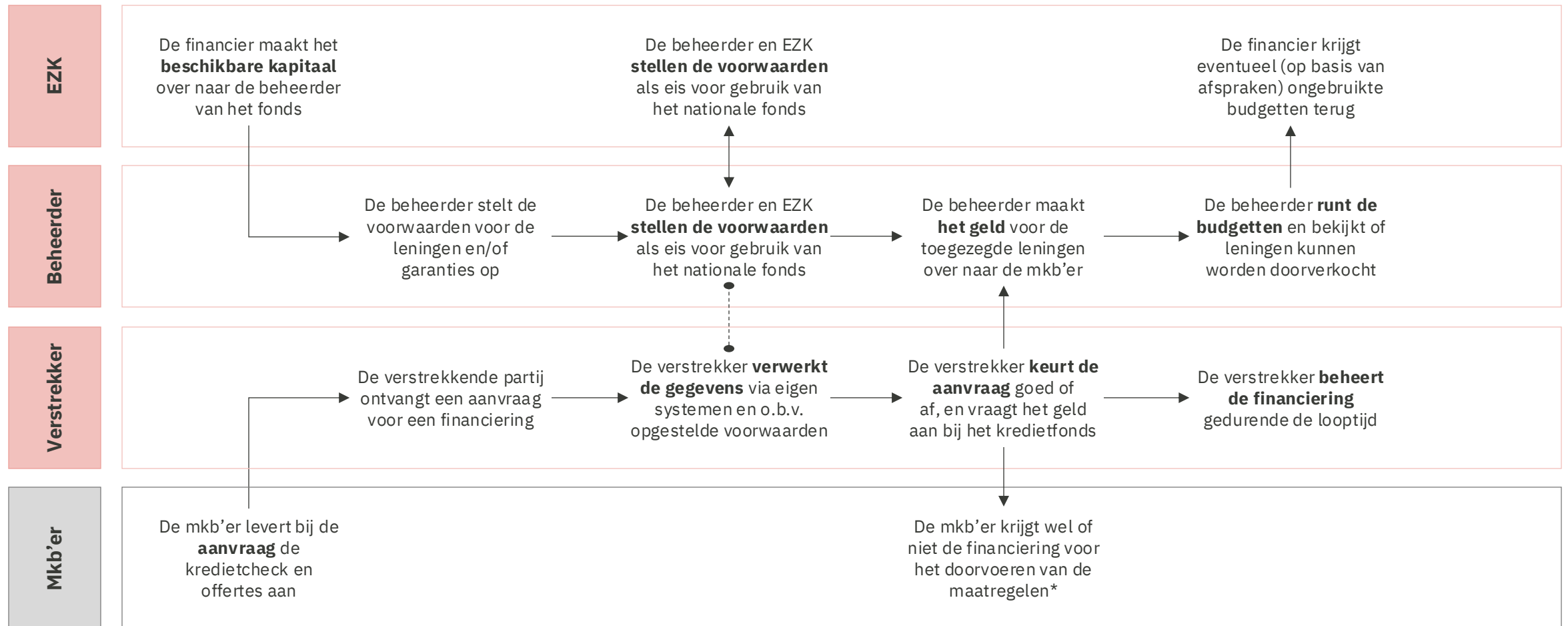
EZK kan in samenspraak met de beheerder kijken naar de voorwaarden die moeten worden opgesteld voor het fonds. Dat gaat zowel over de voorwaarden om als verstrekende organisatie gebruik te mogen maken van het fonds, als over de voorwaarden waaronder de leningen verstrekt worden aan het mkb. Met deze voorwaarden kan EZK sturen op de doelmatigheid van het fonds (bijvoorbeeld minimaal percentage besparende maatregelen) en de controle houden over met welke partijen er wordt samengewerkt. Daarvoor heeft EZK ook inspraak in de rapportages die geleverd dienen te worden door de verstrekkers en de beheerder.

Evaluatie voortgang

Door middel van evaluatiemomenten met de beheerder zal er gekeken worden naar de impact van de middelen, werking van het fonds, en naar de status van de budgetten. Door deze evaluaties kan er tijdig gehandeld worden. Wanneer er bijvoorbeeld minder vraag is naar financiering kan er gekeken worden of de financiële middelen anders ingezet dienen te worden, of kunnen er afspraken gemaakt worden dat het geld teruggestort zal worden. Andersom kan er bij succes gekeken worden naar eventuele extra's. Ook kan de aanpak (inclusief budget) wat betreft advies & begeleiding aangescherpt worden t.b.v. de vraag en de voortgang.

Advies voor invulling | Proces van de financiering

Voordat een lening aan een mkb'er kan worden uitgegeven, keurt de verstrekker de aanvraag op basis van voorwaarden die gezamenlijk door de beheerder en EZK zijn vastgesteld

* Of de mkb'er het geld ontvangt van de verstrekker of direct vanuit de beheerder van het fonds is nog afhankelijk van de exacte overeenkomst voor het kredietfonds met de verstrekker partijen

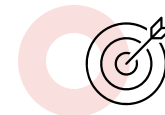
Advies voor invulling | De waarde van het kredietfonds

Het opzetten van het fonds in samenwerking met bestaande fondsen heeft verschillende voordelen voor alle betrokken partijen en biedt meerdere oplossingen voor de knelpunten die het mkb ervaart

Meerwaarde van het fonds voor de verschillende partijen

- **Het mkb:** Met het doorvoeren van energiebesparingen verlaagt het mkb de kosten, zijn ze minder afhankelijk van variabele energieprijzen en kunnen bedrijfsprocessen verbeterd worden. Het mkb krijgt via deze opzet toegang tot de benodigde kredieten tegen vastgestelde voorwaarden. Doordat de voorwaarden vanuit het landelijke fonds zijn vastgesteld, ervaren mkb'ers een bepaalde zekerheid en marktconforme rentes. Ook kunnen ze eventueel gebruik maken van zachte voorwaarden zoals een langere doorlooptijd. Door de inzet van bestaande fondsen kan het mkb via bekende routes toegang krijgen tot financiering.
- **Ministerie van EZK:** Met de inzet van het fonds worden mkb'ers op landelijk niveau bereikt om energie te besparen, waarbij het mkb in staat gesteld wordt om financiering op te halen om aan de verplichting te voldoen en daarmee door EZK gefaciliteerd wordt om toekomstbestendig te zijn. De reikwijdte van de door EZK ingebrachte middelen kan daarnaast vermenigvuldigd worden door het aantrekken van additionele middelen via institutionele beleggers.
- **Bestaande verstrekkers en financiers:** Met de introductie van het kredietfonds en via advies & begeleiding ontstaat er meer bekendheid rondom energiebesparing, wat meer ondernemers naar verstrekkende partijen trekt om financiering te vragen. Hierdoor kan ook de interesse voor andere leningen, zoals energie opwekking, stijgen. Daarnaast kan met deze inrichting mogelijk ook voorzien worden in extra funding, doordat de leningen van de verschillende partijen gebundeld kunnen worden wat interesse trekt van institutionele beleggers.
- **Beheerder van het fonds:** Het fonds kan snel van start gaan doordat enkel de achterkant van het systeem opgezet dient te worden, en bestaande verstrekkers de voorkant invullen met bestaande systemen en netwerken.

Oplossingen voor de knelpunten bij financiering

- **Onzekerheid of financiering mogelijk is:** Het kredietfonds is een nationaal fonds en waarborgt een landelijke dekking aan verstrekkende partijen, waardoor het mkb in elke regio met zekerheid toegang heeft tot financiering.
- **Beschikbaarheid van leningen met een kleine hoofdsom:** Een van de belangrijkste voorwaarden om als verstrekker gebruik te kunnen maken van het kredietfonds is dat kleinere tickets onder de €250.000 verstrekt dienen te worden aan het mkb.
- **Beschikbaarheid van leningen zonder onderpand:** Een andere voorwaarde van het fonds is dat deze kleinere kredieten beschikbaar moeten zijn zonder dat daar een onderpand voor gevraagd wordt. Hierdoor kunnen mkb'ers zonder het beschikbaar hebben van een onderpand toch de benodigde financiering krijgen.
- **Geen passende rentes (impact op betaalbaarheid):** Als voorwaarden aan het fonds kunnen ook richtlijnen voor gangbare rentes worden gesteld. Bijvoorbeeld dat de rente maximaal 1% mag afwijken van de marktconforme rente waar RVO de EML maatregelen mee heeft berekend en heeft vastgesteld.
- **Core business first bij inzet van leenruimte (obligo):** Voor deze drempel biedt het fonds geen directe oplossing omdat (volgens wetgeving) elke lening meegenomen dient te worden in de administratie en daarmee impact heeft op de leencapaciteit.
- **Beperkt vertrouwd contact:** Door het kapitaal van het kredietfonds door de regionale energiefondsen te laten verstrekken, wordt er gebruikt gemaakt van bekende organisaties en netwerken.

Advies voor invulling | De toevoeging van een garantieregeling

Wanneer het kredietfonds is ingericht en opgetuigd, kan er later nog gekozen worden voor de toevoeging van een garantieregeling om ook partijen met voldoende funding een mogelijke deelname te bieden

Een garantieregeling kan gestructureerd worden middels een first-loss, die de eerste verliezen opvangt op een pool leningen en investeringen. Door het hanteren van een garantieregeling worden de meeste risico's voor banken, kredietverstrekkers of fondsen afgedekt, en neemt daarmee de zekerheid op de lening toe.

Het bieden van een garantie kan zeker in de situatie van leningen zonder onderpand helpen bij het vinden van (externe) financiers. Het faillissements-risico wordt immers geabsorbeerd door de first-loss. Door deze garantie en de inschatting van de verliezen (gemiddeld 5% - op basis van gesprekken met financiers en bestaande fondsen), kan er circa 15 maal de garantie aan kapitaal/financiering (vrij risicoloos) worden verstrekt. Deze "hefboom" kan worden gehanteerd wanneer verstrekkers zelf al funding hebben.

Het wegnemen van het risico op de leningen door middel van garanties kan er ook toe leiden dat de rente op de leningen gedeeltelijk omlaag kan. Doordat de verstrekker minder reserves nodig heeft om de risico's van wanbetalers te kunnen opvangen, hoeven zij dit risico minder in te prijzen in de rente naar de klant.

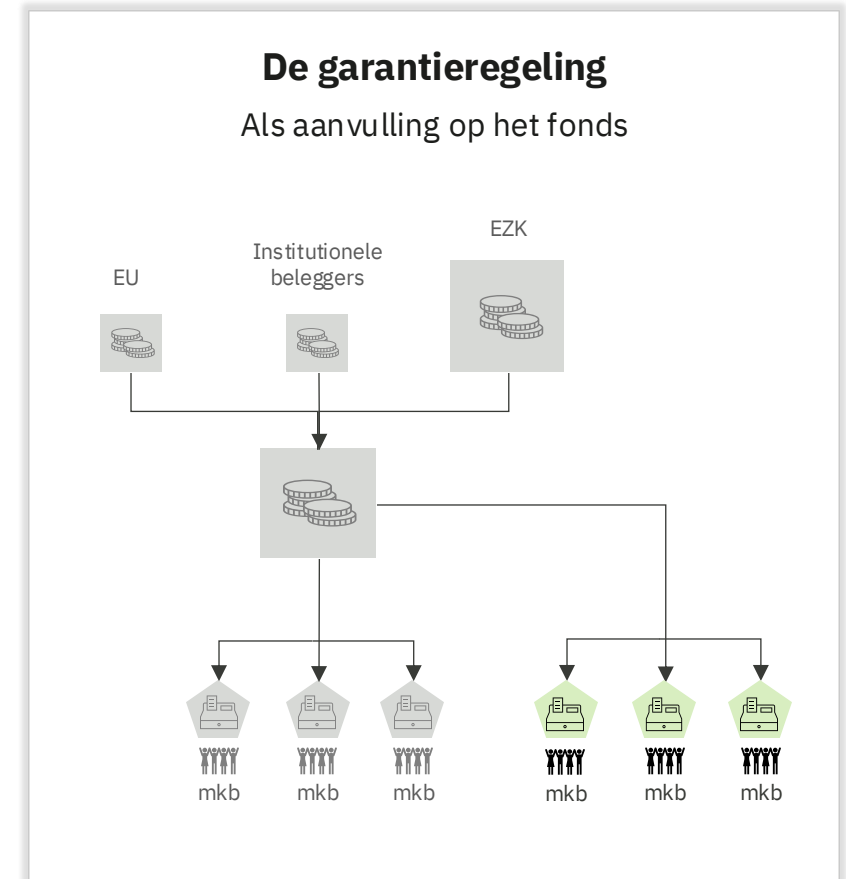
Ook voor het aantrekken van institutionele beleggers kan een garantieregeling interessant zijn. Wanneer de bundeling van leningen een lager risico kent, zullen beleggers eerder bereid zijn om hierin te beleggen.

Aangezien de garantie opzichzelfstaand geen kapitaal vrijspeelt, kan de regeling enkel toegepast worden bij partijen die zelf al voldoende funding hebben zoals de huisbanken (of dochterondernemingen zoals New10) of enkele Regionale Energiefondsen, of daarnaast door gebruik te maken van het kapitaal uit het kredietfonds.

Leerpunten vanuit de BMKB

Vanuit de werking en resultaten van de BMKB regeling zijn er verschillende bevindingen gedaan die meegenomen dienen te worden in de opzet van een nieuwe garantieregeling voor het kredietfonds:

- De opzet en aanvraag van de BMKB regeling is te ingewikkeld, waardoor het teveel werk is voor banken om het te verwerken, en de handling kosten te hoog worden
- Digitalisering van processen zorgt ervoor dat veel bedrijven al afvallen bij de online intake/aanvraag, en daardoor niet de mogelijkheid van de BMKB garantie kunnen voorleggen aan de financier
- De type leningen van de BMKB-Groen regeling worden vaak ondergebracht bij een bestaande grotere lening, waardoor de garantie niet nodig is in dit geval

Advies voor invulling | De toevoeging van institutionele beleggers

De institutionele beleggers dienen als mogelijke toevoeging aan de constructie door potentieel leningen over te kopen wanneer deze als bundels aangeboden worden en een interessante omvang gaan aannemen

Als additionele partij in de financiële constructie kunnen institutionele beleggers worden betrokken voor potentiële herfinancieringen van de verstrekte leningen. Door verstrekte leningen te bundelen totdat ze een grotere omvang vormen (> €25 mln.) en te dekken met een garantie worden die interessant voor institutionele belegger(s) om over te kopen. Hierdoor wordt er binnen het fonds weer ruimte vrijgespeeld om te gebruiken voor het funden van nieuwe leningen via de verstrekkers.

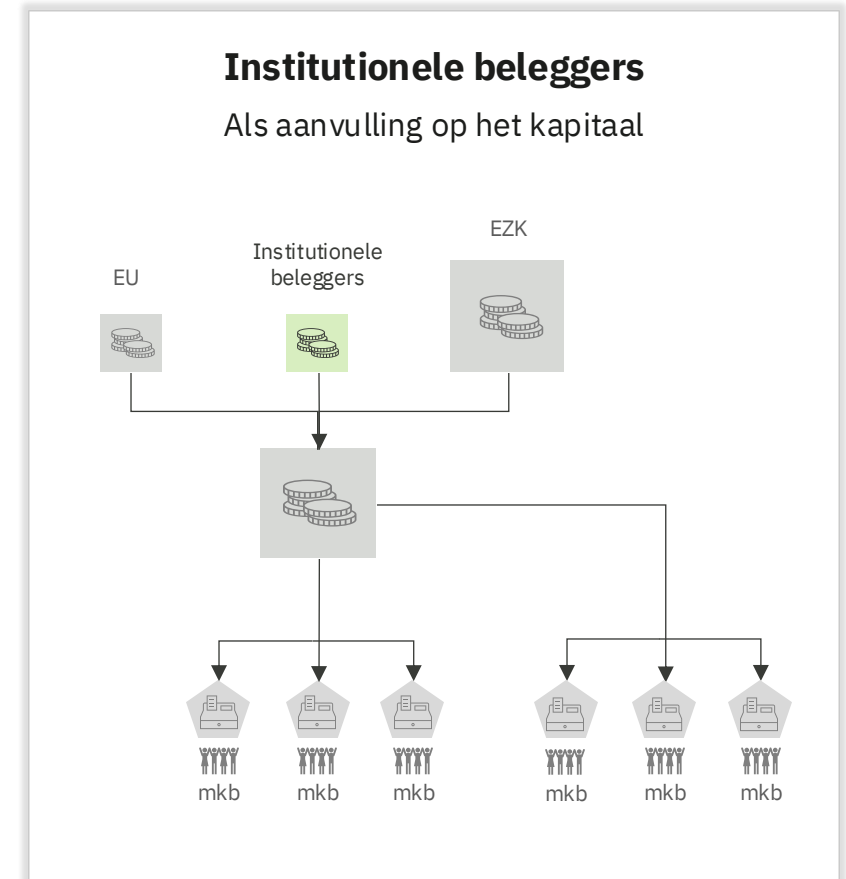
De toepassing van het doorverkopen van leningen is daarmee een kans om de totale capaciteit van het fonds te vergroten door opnieuw budgetten vrij te spelen. Hiermee is het een additionele waarde van de mogelijkheden van het fonds, maar geen vereiste voor het functioneren van het fonds. De rol van de institutionele belegger zou kunnen worden ingevuld door partijen zoals pensioenfondsen (Achmea, MN, Shell, ABP) die willen investeren in duurzaamheid en/of energie gerelateerde initiatieven.

Overkopen van leningen of een directe investering

De beheerder van het fonds behoudt het overzicht van alle verstrekte leningen, en analyseert de mogelijkheden voor het samenvoegen van leningen. Aangezien institutionele beleggers vaak pas bij hogere bedragen bereid zijn om de leningen te kopen, moeten de leningen met kleinere kredieten worden gebundeld. Dit gebeurt middels een warehouse constructie. Vanuit een warehouse kunnen de institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars en banken) een bundel aan verstrekte mkb leningen overnemen. Een andere manier om additionele funding aan te trekken is met een pooling constructie. Alle leningen uit het kredietfonds vormen samen een pool. Institutionele financiers kunnen hierin direct investeren. In de bijlagen wordt meer uitleg gegeven over warehousing en pooling.

Voorwaarden aan de voorkant

Aangezien institutionele beleggers zelf ook aan strakke benchmarks en strenge voorwaarden moeten voldoen, is het van belang om deze eisen vanaf de start mee te nemen in het verstrekken van de leningen. Hierdoor kunnen de leningen later bij de doorverkoop worden overgenomen door de institutionele beleggers, zonder dat de mismatch aan eigenschappen, rapportages en/of voorwaarden voor problemen kan zorgen. Hierbij wel opgemerkt dat de vergoeding (de rente marge) marktconform moet zijn, ook in de verantwoording richting de werknemers en pensioengerechtigden van het fonds.

Advies voor invulling | Uitvoerende partijen kredietfonds

Voor het verstrekken van de leningen adviseert Invest-NL om in de basis samen te werken met de Regionale Energiefondsen, aangevuld met andere gevestigde financiers (mogelijk via een garantieregeling)

Invulling van de verschillende rollen

Waar de rollen op de voorgaande pagina's nog abstracter zijn omschreven, dienen voor de uitvoering van het fonds hier ook daadwerkelijke partijen aan gekoppeld te worden.

Beheerder

De rol van de beheerder kan worden ingevuld door een bestaande fondsbeheerder, of zou (in verdere afstemming) mogelijk door Invest-NL kunnen worden uitgevoerd. Met als voordelen dat Invest-NL een neutrale partij is (geen marktpartij), landelijk kan opereren en een link heeft met Europa voor Europese middelen. Het zal dan om een privaatsfonds gaan - vanuit een nieuwe dochteronderneming van Invest-NL - met als pluspunt dat het (tijdelijk) is losgekoppeld van de rijksbegroting. Daarnaast is het voor Invest-NL toegestaan om leningen te verstrekken aan het mkb voor investeringen die zijn beschreven onder de AGVV, op grond van de staatssteungoedkeuring aan van de Commissie ten aanzien van het mandaat van Invest-NL. Indien er met het fonds marktfalen opgelost wordt en er marktconforme leningen worden aangeboden, ontstaan er geen problemen op vlak van staatssteun voor Invest-NL. Ook heeft Invest-NL de mogelijkheid om vanuit een fonds zachte leningen te verstrekken, waardoor o.a. de doorlooptijd kan worden verlengd.

Verstrekker(s)

Om met de rol van de verstrekkers een landelijke dekking te garanderen, gebruik te kunnen maken van bestaande systemen en zoveel mogelijk aan te haken op regionale netwerken, gaat de voorkeur uit naar in ieder geval een invulling door de Regionale Energiefondsen. Deze fondsen zijn per provincie (niet alle provincies hebben er één, zie afbeelding rechts) in het leven geroepen als portaal naar publieke bronnen van duurzaam kapitaal gericht op energie gerelateerde financieringen. In de provincies waar geen REF aanwezig is, zal of de ROM het kunnen oppakken, of andere bestaande verstrekkers zoals Qredits, SVn of de banken. Ook hier kan gebruik worden gemaakt van de bestaande systemen. Voor deze uitvoeringstaak worden geen partijen aangewezen, en kan elke bestaande kredietverstrekker instappen zolang ze voldoen aan de door de beheerder (in samenspraak met EZK) opgestelde voorwaarden. Een intentieverklaring met een bestaande partij kan hierbij de landelijke dekking van ten minste 1 actieve partij garanderen.

Overzicht van de landelijke dekking van REF's en ROM's

In de provincies waar een Regionaal Energiefonds actief is, zal de voorkeur uitgaan naar deze partij. Deze voorkeur kan worden opgenomen in de doelomschrijving van het fonds.

Advies voor invulling | Voorwaarden vanuit het fonds

Om met deze opzet voor het kredietfonds de beoogde impact te maken en de juiste doelgroepen te bereiken, adviseert Invest-NL om met de volgende regels en voorwaarden te werken voor het verstrekken van de leningen

Voorwaarden voor deelname van verstrekkers

Het kredietfonds kan in principe via elke verstrekker worden toegepast om leningen te verstrekken. Echter moet de kwaliteit, de integriteit en de werkwijze van een verstrekker wel aansluiten op de doelen van het fonds en de eisen vanuit EZK. Daarom dienen er ook vooraf al voorwaarden opgesteld te worden door de beheerder om verstrekkers te kunnen toetsen voordat ze deelnemen aan het kredietfonds.

Het kredietfonds dient een uniforme werking te hebben over alle regio's heen. Om die uniformiteit te bereiken, en alle mkb'ers vergelijkbare processen te laten doorlopen, moeten er enkele bepalingen gesteld worden aan de voorwaarden waaronder de kredieten versterkt mogen worden. De volgende onderwerpen moeten daar o.a. in worden meegenomen:

- 1. Rente eisen |** Om de financiering van de energiebesparing betaalbaar te houden en de vooraf opgestelde terugverdientijd te bewaken, kunnen de rentes niet afwijken van de rentes die RVO in de berekeningen van de EML heeft gebruikt.
- 2. Vraag naar zekerheden |** De toegang tot leningen uit het fonds moet haalbaar zijn voor het mkb. Om die reden zou een verstrekker geen onderpand mogen vragen voor de leningen, omdat dat vele ondernemers buitenspel kan zetten wanneer zij geen onderpand kunnen leveren. Vanuit de beoogde zekerheid tot financiering en uniformiteit over alle regio's zou het uitsluiten van onderpand daarom voor alle verstrekkers die participeren in het fonds van toepassing moeten zijn.
- 3. Keuze voor kredietcheck of eigen inbreng |** Bij veel verstrekkers wordt het vragen van een stukje eigen inbreng gebruikt om de kredietwaardigheid van een mkb'er te toetsen. Echter kan dit ook ondernemers buitensluiten, die door omstandigheden die eigen inbreng niet kunnen realiseren maar energie wille besparen. Voor deze partijen zou er een keuze moeten zijn om de eigen inbreng te vervangen door een extern uitgevoerde kredietcheck (via een externe partij die aangesloten zit bij het loket), zodat de zekerheid op financiering gegarandeerd kan worden.
- 4. Maximale kredietgrootte |** De kredieten van het kredietfonds zijn bedoeld om het mkb te helpen die de kleinere financieringsvraagstukken niet snel ergens anders kan krijgen. Grotere kredieten (vanaf €250.000) kunnen daarentegen vaak makkelijker via bestaande routes worden aangevraagd, en zijn daarom minder essentieel om vanuit dit fonds te financieren.
- 5. Percentage energiebesparende maatregelen |** Om energiebesparing onder het mkb te realiseren, moet het geld voor het fonds ook (voornamelijk) daaraan besteed worden. Tegelijkertijd wil je het mkb steunen en de financiering niet (administratief) te ingewikkeld maken waardoor ondernemingen weer afhaken. Hiervoor kan er geëist worden dat een minimaal percentage van de lening daadwerkelijk gebruikt wordt voor EML maatregelen, en dat het aangevuld kan worden met andere bovenwettelijke maatregelen (zoals opwekkende maatregelen). Ook zou de verhouding tussen energiebesparend en bovenwettelijk administratief aan de achterkant geregeld kunnen worden, om het aan de voorkant voor het mkb overzichtelijk te houden.

Advies voor invulling

Advies & begeleiding

Advies voor invulling | Uitrol servicepunt

Voor de uitrol van het servicepunt adviseert Invest-NL om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande partijen en aansluiting te zoeken bij lopende initiatieven

Welke partijen volgens Invest-NL betrokken zouden moeten worden en op wat voor manier staat hieronder beschreven per element van het servicepunt. Met veel van de onderstaande partijen is al contact geweest inzake het onderzoek. Er zullen nog gesprekken plaats moeten vinden om tot concretere afstemming over bijvoorbeeld rollen en verantwoordelijkheden of over het publiekelijk maken van eigendom zoals informatie/tools te komen.

Kredietcheck

Financieringszekerheid

Kredietbeoordelaars zijn betrokken voor het uitvoeren van de vervroegde kredietcheck. Een ervaren partij is bijvoorbeeld Fundion. Hiermee lopen al gesprekken om uit te zoeken hoe dit in zijn werk gaat en of zij geschikt zijn.

Kredietverstrekkers zijn betrokken omdat de kredietwaardigheidsbeoordeling in hun proces moet passen en aan hun eisen moet voldoen. Er zijn gesprekken lopende om hun processen in kaart te brengen en om hun eisen rondom de kredietbeoordeling te bepalen.

Servicepunt

Informatievoorziening

Informatievoorzieningen worden centraal gebundeld. Opzet en beheer hiervan zou door het RVO opgepakt kunnen worden. Vanuit de positie van RVO kan er goed aansluiting worden gezocht op bestaande initiatieven zoals het mkb ontzorgingsprogramma. Hier zullen gesprekken voor gevoerd moeten worden om tot een goede afstemming te komen over deze mogelijk rol voor RVO.

Begeleiding en advies

Adviseurs kunnen zich aanmelden voor het loket zodat mkb'ers uit de regio aan hun gekoppeld kunnen worden. Op die manier kan er een landelijke dekking aan adviseurs gerealiseerd worden. Om de kwaliteit van deze adviseurs te waarborgen, zou het screening en certificeringsproces van FedEC (beroepsvereniging voor energieadviseurs) toegepast kunnen worden, waarbij de kosten (deels) uit het fonds vergoed zouden kunnen worden.

Hulpmiddelen

Hulpmiddelen kunnen ook aangeboden en beheerd worden door RVO. Het lijkt logisch de informatievoorziening en de hulpmiddelen door dezelfde partij te laten beheren. Hier vereist nog wel verdere afstemming met RVO over te komen. Er bestaan al een aantal hulpmiddelen die aangeboden kunnen worden op het centraal loket. Er dient nog toestemming van de partijen van wie het eigendom is te worden gekregen voordat het gepubliceerd zou kunnen worden op het centraal loket. Denk hierbij aan de energiebesparende maatregelen wijzer van Stantec of een rekentool van BespaarGarant.

Advies voor invulling

Tijdslijnen en kostenraming

Advies voor invulling | Verdeling van het budget

Vanuit het beschikbare budget dient een verdeling te worden gemaakt tussen de toebedeling van geld naar het kredietfonds en geld wat beschikbaar is voor het realiseren van Advies & Begeleiding

Financiering vs. Advies & Begeleiding

Bij de verdeling van het beschikbare budget kunnen er verschillende keuzes gemaakt worden, die invloed hebben op de verhouding tussen beschikbaar kapitaal voor het kredietfonds, en het geld wat naar het onderdeel Advies & Begeleiding kan gaan. Bepaalde keuzes hebben daarbij impact op hoeveel mkb'ers financiering kunnen krijgen uit het fonds, en hoeveel bedrijven verder ondersteund worden gedurende het traject.

Om de impact van de keuzes in kaart te brengen, zijn er op de volgende pagina's verschillende scenario's uitgewerkt waarbij er keuzes zijn gemaakt in de type vergoedingen en het helpen van het aantal mkb'ers (zie voor de verschillende factoren rechts). Dit zijn uiteraard niet alle mogelijke opties, maar ze geven een indicatie van de mogelijkheden.

Bij de uiteindelijke keuze voor verdeling van het budget dient er rekening gehouden te worden met het feit dat:

- Enkele REF's ook zelf nog funding hebben om het mkb te financieren dus niet alles uit het fonds hoeft te komen
- Niet alle mkb'ers gebruik zullen maken van een lening doordat sommige ondernemers eigen vermogen kunnen inbrengen
- Er middels een garantieregeling ook een hefboom kan ontstaan over het beschikbaar kapitaal, waardoor er extra kapitaal wordt vrijgespeeld
- Advies & Begeleiding ook van toepassing kan zijn om de interesse te wekken van bedrijven die niet verplicht zijn maar wel energie willen besparen

Verschillende factoren hebben invloed op de verdeling en impact

De keuze om enkel maatregelen van de EML te vergoeden, of ook besparende maatregelen mee te nemen die een langere terugverdientijd dan 5 jaar hebben. Bij deze afweging kan er ook gekeken worden naar het integreren van opwekkende maatregelen

De keuze om het adviestraject en de krediettoets deels of geheel te vergoeden beïnvloed het aantal bedrijven wat vanuit een bepaald budget geholpen en gestimuleerd kan worden

De keuze om mkb'ers eigen vermogen in te laten leggen beïnvloed het aantal bedrijven wat vanuit het fonds financiering kan krijgen voor het uitvoeren van de maatregelen

Advies voor invulling | Berekening van verschillende scenario's voor het verdelen van budget

Een berekening is uitgevoerd om de verschillende mogelijkheden voor het verdelen van het budget over het fonds en advies inzichtelijk te maken. Hiervoor zijn 8 verschillende scenario's doorgerekend

Vaste parameters die ongewijzigd blijven tussen de scenario's

Deze getallen en percentages zijn gebruikt om de scenario's uit te werken.

Algemeen	
• Totale budget	€ 100.000.000
kredietfonds	
• Oprichtingskosten	1,0% van het fonds budget ¹
• Aanloopkosten	1,5% van het fonds budget ¹
• Inkoop ratingtool (beoordelingen kredieten)	0,5% van het fonds budget ¹
• Gem. investering EML	€ 16.500 ²
• Gem. investering EML+ ³	€ 25.000 ²
• Gem. investering EML en opwek	€ 115.000 ²
Advies & Begeleiding	
• Loket aanpassingen	0,75% van het advies budget ⁴
• Voortichting accountants	0,75% van het advies budget ⁴
• Data management	0,50% van het advies budget ⁴
• Stimulerende handhaving aanscherpen	1,00% van het advies budget ⁴
• Projectkosten	0,50% van het advies budget ⁴
• Marketingcampagne bereikdoel	200.000 mkb'ers
• Volledige vergoeding	100% vergoed
• Deel vergoeding	50% vergoed

1. De exacte kosten zijn afhankelijk van het totale budget voor het fonds per scenario
2. Investeringskosten op basis van data van Klimaatroute en Energiepartners
3. EML+ is de EML maatregelen inclusief besparende maatregelen die terug te verdienen zijn in 7 jaar tijd
4. De exacte kosten zijn afhankelijk van het totale budget voor het advies & begeleiding deel per scenario

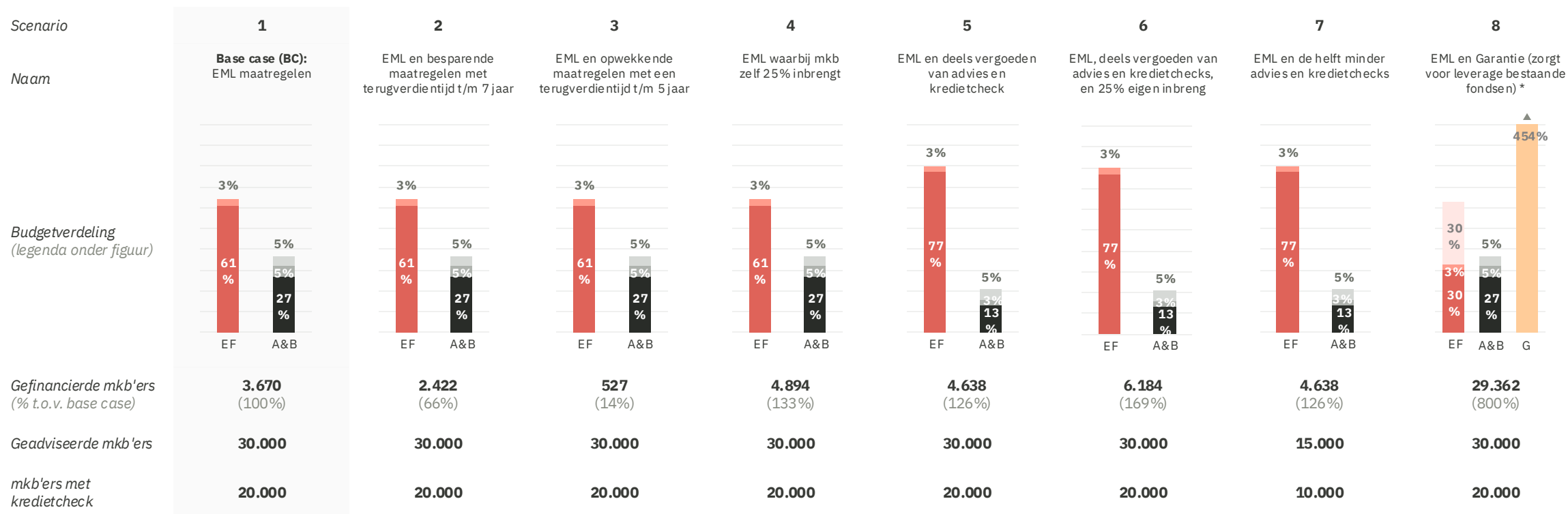
Scenario's

Inzichten uit de verschillen tussen de uitkomsten van de scenario's kunnen hulp bieden bij de besluitvorming.

Scenario	Gefinancierde maatregelen	Vergoeding advies en kredietcheck	Eigen inbreng van mkb bij financiering	Aantal adviezen en kredietchecks	Garantie
(1) Base case	EML	Volledig	-	30.000 adviezen; 20.000 checks	-
(2) Met besparende maatregelen met terugverdientijd binnen 7 jaar	EML+	Volledig	-	30.000 adviezen; 20.000 checks	-
(3) Met opwekkende maatregelen met terugverdientijd binnen 5 jaar	EML en opwek	Volledig	-	30.000 adviezen; 20.000 checks	-
(4) EML; Mkb brengt zelf 25% in	EML	Volledig	25%	30.000 adviezen; 20.000 checks	-
(5) EML; Deels vergoeden van advies en kredietcheck	EML	Deels	-	30.000 adviezen; 20.000 checks	-
(6) EML; Minder advies en kredietchecks	EML	Volledig	-	15.000 adviezen; 10.000 checks	-
(7) EML; Garantie zorgt voor leverage op bestaande funding	EML	Volledig	-	30.000 adviezen; 20.000 checks	Ja; 50% van fonds
(8) EML; Deels vergoeden; 25% eigen inbreng	EML	Deels	25%	30.000 adviezen; 20.000 checks	-

Advies voor invulling | Uitkomsten van de scenario berekeningen

Factoren zoals het vragen om eigen inbreng of het uitsluitend financieren van de EML maatregelen verhogen het aantal mkb'ers wat gefinancierd kan worden. Het toevoegen van opwekkende maatregelen werkt dan weer verlagend.

Legenda

kredietfonds (EF)

- Fondskapitaal
- Overige kosten (bijv. aanloopkosten)
- Garantieregeling

Advies en begeleiding (A&B)

- Advies
- Overige kosten (bijv. data management)
- Kredietchecks

Garantie (G)

- Bestaande funding (leveraged door garantieregeling)

* **Scenario 8:** Een garantie vangt de eerste verliezen op bij verstrekkers. Door de helft van het geld uit het kredietfonds hiervoor in te zetten, zou door een hefboomeffect tot 15 maal het garantiebudget aan kapitaal door een verstrekker relatief risiceloos uitgezet kunnen worden.

Advies voor invulling | Concept voor dekking van de operationele kosten

Vanuit de rente op de kredietleningen of de garantievergoeding voor de garantieregeling kunnen in de optimale situatie de doorlopende beheerskosten van het kredietfonds gedekt worden

Opbouw van de rente

Wanneer een verstrekker of een Regionaal Energiefonds (REF) een lening verstrekt aan een mkb'er vanuit het kredietfonds, betaalt de mkb'er hier een gangbare of marktconforme rente over (op basis van de berekeningen van RVO). Vanuit die renteopbrengsten worden zowel de operationele kosten voor de beheerder en de verstrekker vergoedt, als de dekking van het risico op defaults.

Kostendekkend

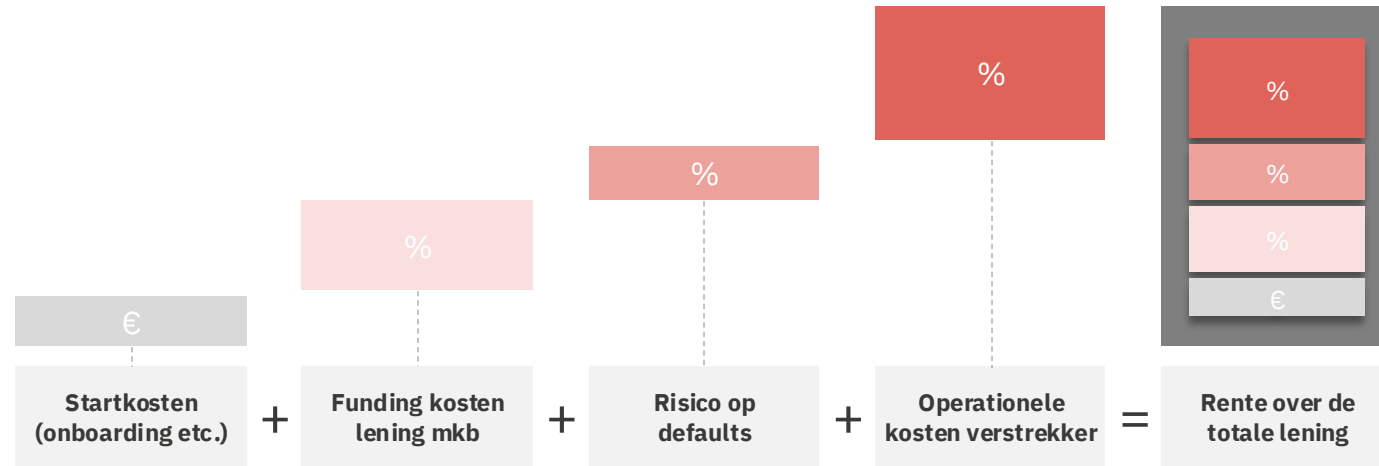
Vanuit de rente die een mkb'er betaalt over de lening, betaalt de verstrekker ook weer een rentepercentage over de opgehaalde funding aan de beheerder van het kredietfonds. Daarmee kunnen de operationele kosten van de beheerder vanuit de eerste middelen (startkapitaal van het fonds) volledig gedekt worden, waardoor daar geen additionele doorlopende kosten voor nodig zijn.

Garantievergoeding

Hetzelfde is van toepassing voor een eventuele garantieregeling. Om deel te kunnen nemen aan een garantieregeling met first-loss betalen de verstrekkers een garantievergoeding in de vorm van een percentage van de first-loss vergoeding aan de beheerder van het kredietfonds. Ook hiervan kunnen de operationele kosten vergoed worden.

Voorbeeldconstructie (afhankelijk van de exacte overeenkomst met de verstreckende partijen)

In de basis wordt de rente over de lening opgebouwd uit de verschillende onderdelen die rechts staan afgebeeld. De operationele kosten voor de beheerder ontvangt de beheerder uit de rente vergoeding, en hetzelfde geldt voor de verstrekker. Of de kosten voor het risico op defaults uiteindelijk bij de verstrekker of de beheerder komt te liggen, hangt nog af van de exacte overeenkomst tussen de partijen. In beide gevallen wordt het risico gedekt door de vergoeding uit de rente die de mkb'er over de lening betaalt.

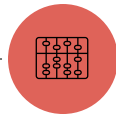
Advies voor invulling

Additionele aanbevelingen

Advies voor invulling | Bredere aanpak

Om de doelgroep zo goed mogelijk te bereiken, adviseert Invest-NL om te kijken naar verschillende mogelijkheden voor additionele ondersteuning en het monitoren via data en inzicht

Accountants en administratiekantoren

Aangezien de energiebesparingsplicht volgens de wetgeving om een verplichte toekomstige uitgave vraagt, dient dit als voorziening in de jaarrekening van een mkb'er opgenomen te worden. Dat betekent dat accountants en administratiekantoren de investering in de maatregelen terug zouden moeten zien in de boekhouding. Deze partijen zouden vanuit die positie alert kunnen zijn op deze vermelding, en vanuit hun expertise de ondernemer er eventueel op aanspreken. Ter stimulering kan dan verwezen worden naar het centraal loket of bekende adviseurs in de regio.

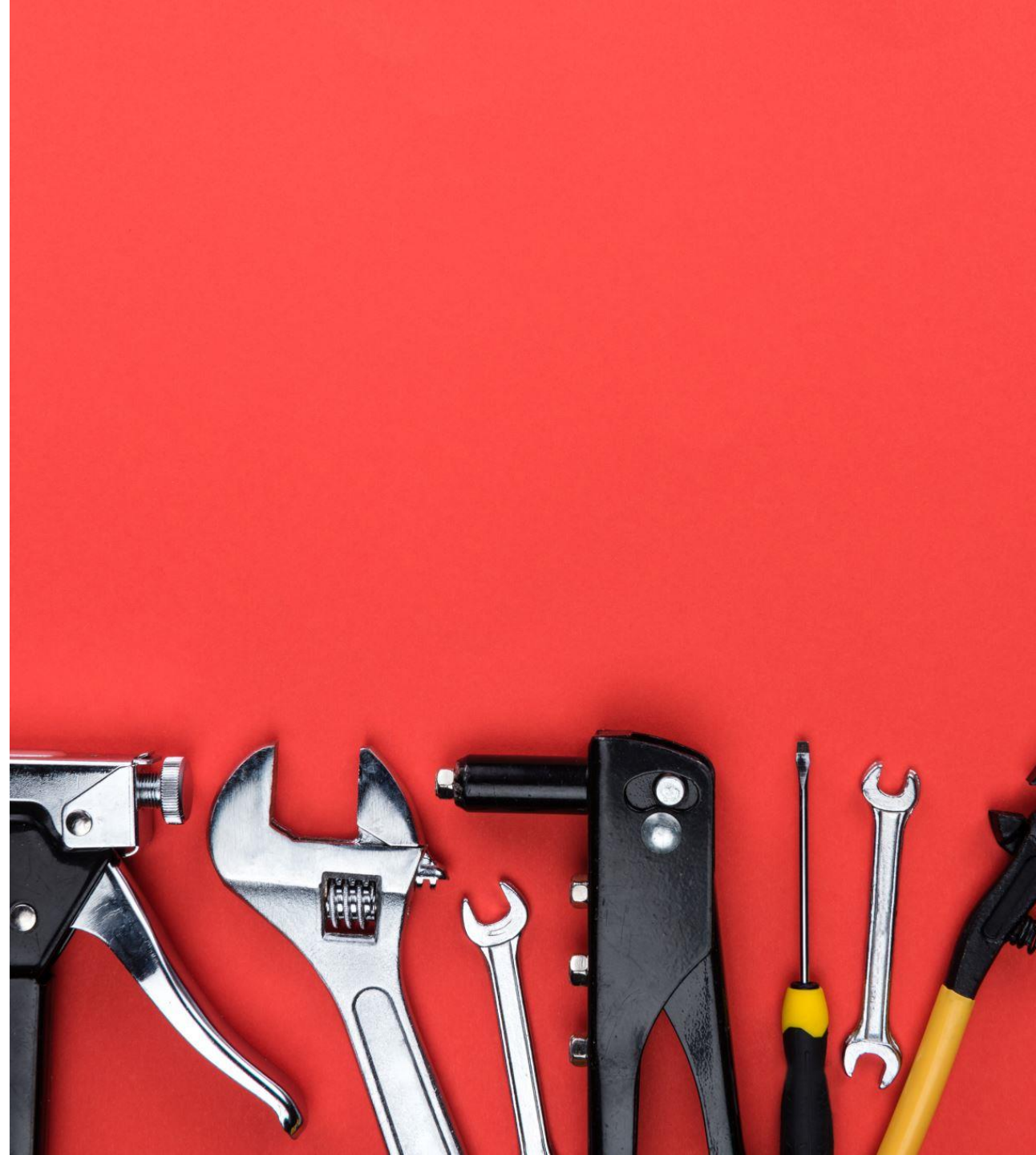

Bruikbare data

Momenteel is er nog onvoldoende koppeling tussen de verschillende datasets die beschikbaar zijn, waardoor connecties tussen verbruik, bedrijfsgegevens en de investeringsopgave moeilijk te leggen zijn. Ook ontbreekt het aan een snel inzicht welke bedrijven niet gerapporteerd hebben (die blijven deels onder de radar), en in welke energiecategorie bedrijven zitten. Daardoor is het moeilijk om grip te krijgen op de totale omvang van de opgave (investeringsopgave en besparingspotentieel) en blijft een gerichte aanpak uit. Daarbij is het moeilijk toe te spitsen welk percentage van de bedrijven daadwerkelijk al aan de slag zijn gegaan met het doorvoeren van alle verplichte energiebesparende maatregelen.

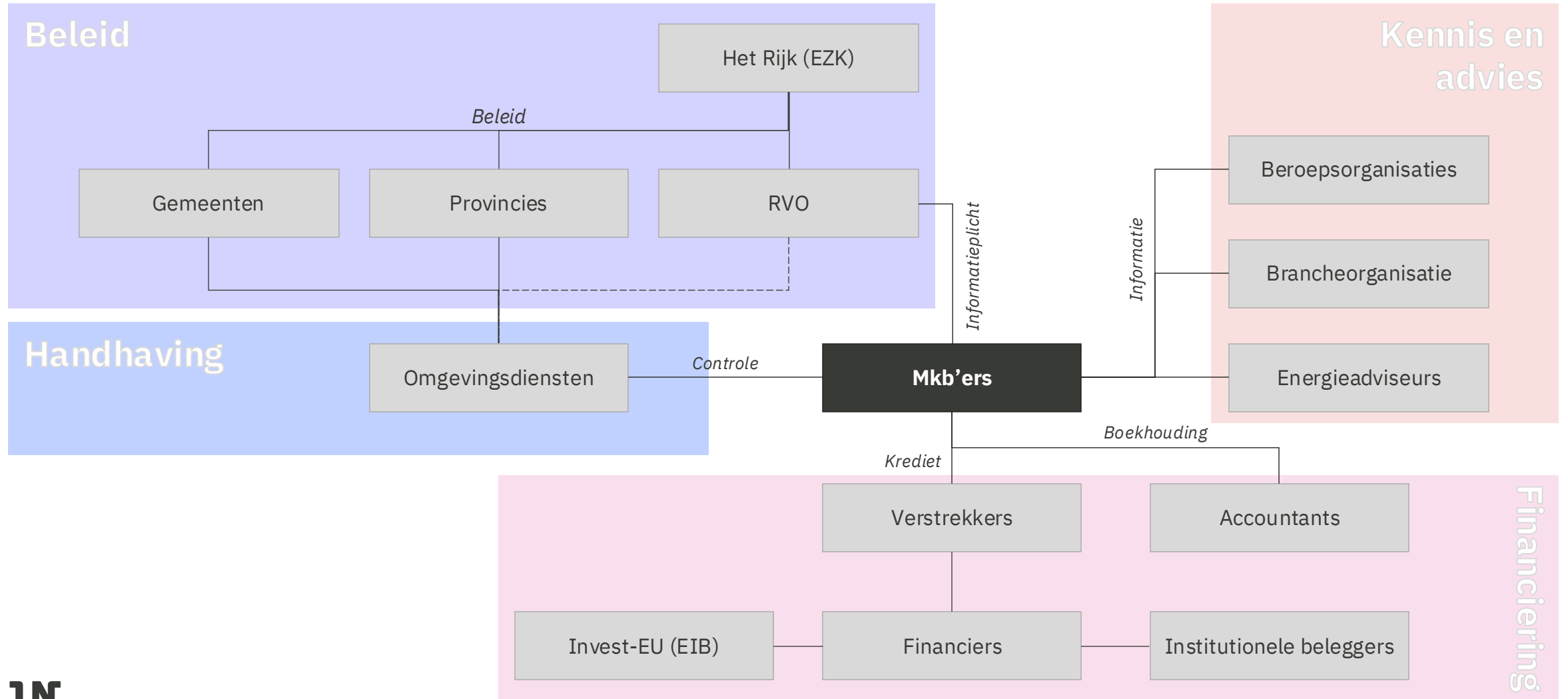
Bijlage

1. Stakeholder overzicht
2. Lijst met gesprekspartners
3. Multi-criteria analyse
4. Warehousing voor additionele funding

Bijlage | Overzicht van de betrokken stakeholders

Een mkb'er staat in contact met partijen over de informatieplicht, advies, financiering en handhaving

Bijlage | Lijst met gesprekspartners (1/2)

Overzicht van de gesproken organisaties en partijen

Type	Organisatie
Regionaal Energiefonds	Drentse Energie
	Energie Expertisecentrum Flevoland
	Fûns Skjinne Fryske Enerzjy
	Energiefonds Utrecht
	Energiefonds Nieuwe Doen Groningen
	Limburgs Energiefonds
	Energiefonds Brabant
	PDENH
	Energiefonds Overijssel
Regionaal Ontwikkelings Maatschappij	Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM)
	OostNL
	InnovationQuarter
	Impuls Zeeland
	Inwest
Banken	Rabobank
	ING
	New10
	ABN AMRO
Accountant	KroeseWevers en MTN
	BakerTily
	RHM (Bol adviseurs)

Type	Organisatie
Alternatieve financiers	Bridgefund
	AltFin
	Qredits
	BespaarGarant (ESCO)
Fondsen	Nationaal Warmtefonds
Fondsbeheerders	StartGreen Capital
	SVn
	Polestar Capital
	KplusV
Institutionele financiers	Verschillende partijen

Bijlage | Lijst met gesprekspartners (2/2)

Overzicht van de gesproken organisaties en partijen

Type	Organisatie
Overheidsinstellingen	Ministerie van EZK
	RVO
	Provincie Noord-Holland
	Provincie Zuid-Holland
	Provincie Zeeland
	Nieuwe Energie Overijssel
Belangenorganisaties	TechniekNL
	MKB-NL
	DEB.nl
	Nederlandse vereniging van Banken (NvB)
	Interprovinciaal Overleg (IPO)
	FedEC
	Vereniging Nederlandse Gemeentes (VNG)
Brancheorganisaties	Nekovri (Koel- en vriesopslag)
	CBM (Meubelmakers)
	NRK (Rubber en kunststof)
Omgevingsdiensten	Noordzeekanaalgebied
	Midden-Holland
	IJmond

Type	Organisatie
Energieadviseurs	DOORadvies
	Energiekeregio
	Energiepartners
	Klimaatroute
	TRAJECT advies
	Stantec
Mkb ondernemingen	Marqt
	i2VR
	Boswellia Group
	TAL Techniek
	Dagwinkel Schoonderwoerd
	K3Delta
	RA Adviseurs
	Globe Milk
	Buuteland
	RCN
Bakker Risken	

Bijlage | Selectie van een instrumenten

De opgestelde criteria op basis van de knelpunten zorgen op basis van een Multi-Criteria Analysis (MCA) voor de selectie van twee passende en doelgerichte maatregelen: een kredietfonds en een garantieregeling.

	Drempels voor het mkb					Wensen vanuit EZK				Additionele criteria	
	Financiering kleine hoofdsom	Financiering zonder onderpand	Betaalbaarheid door gangbare rentes	Geen/weinig impact op kredietruimte	Inzet bestaande netwerk	Landelijke uniforme leen voorwaarden	Toegankelijk en simpel voor het mkb	Mogelijk zonder eigen inbreng	Centraal georganiseerd	Aantrekken additionele middelen	Geen markt verstoring
1. Off-balance (ESCO of lease)	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓
2. Kredietfonds	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. Subsidie op de investering	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓
4. Aftrekregeling via de belasting	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✓	✗	✓
5. Garantie regeling (zelfstandig)	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. Garantie regeling (aanvullend op #2)	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Rentekorting (zelfstandig)	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✗
6. Rentekorting (aanvullend op #2)	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✗

Bijlage | Analyse van 1 – Off balance

- Een financiering of verplichting die niet op de balans komt door middel van een externe constructie zoals lease
- Kleinere investeringen met onderpand kunnen vaak via lease, grotere projecten via ESCO
- Kent complexe contracten en eigendom blijft bij verhurende partij

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Voor lease wel mogelijk, je kan reeds kleine items leasen zoals printers, heftrucks, warmtepompen e.d.. Voor ESCO's niet mogelijk, pas vanaf grotere tickets (minimaal €60k) en met name voor energieopwekkende maatregelen
Financiering zonder onderpand	X	Er is altijd sprake van onderpand, wat een waarde heeft bij faillissement. Voor gebouw gebonden maatregelen die door natrekking niet als onderpand door financier kan worden beschouwd is lease geen optie.
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Met dekking zijn er langere looptijden mogelijk waardoor de aflossingen kleiner worden wat leidt tot lagere maandlasten
Geen/weinig impact kredietruimte	✓ / X	Er speelt nog een juridische discussie of besparing bij ESCO als verplichting op de balans moet of niet. Hierdoor geeft ESCO niet de zekerheid dat het weinig impact heeft op de kredietruimte. Met lease is dit wel het geval (afhankelijk van het contract).
Inzet bestaande netwerken	X	Voor lease zijn er voldoende aanbieders die zouden kunnen samenwerken voor specifieke delen van de maatregelen, maar niet Voor ESCO's gegeven de grootte van de kredieten
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	✓	Wanneer er een nieuwe ESCO of lease constructie zou worden opgericht, kan men daar bepaalde leenvoorwaarden aan koppelen
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, met een ESCO constructie wordt de verantwoordelijkheid overgenomen en maakt dat het proces makkelijker voor het mkb
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, je betaalt wat je gebruikt of bespaart
Centraal georganiseerd	X	Om schaal te kunnen bereiken zou er met verschillende lease en ESCO bedrijven moeten worden samengewerkt. Hierdoor wordt de organisatie verspreid
Aantrekken additionele middelen	✓	Ja, de financiering van een lease portefeuille is vergelijkbaar als een lening portefeuille.
Geen marktverstoring	✓	Wanneer er voor 1 partner wordt gekozen en die voordeel krijgt van overheidsinbreng, dan zullen andere partijen benadeeld worden. Zie ook Warmtefonds ten opzichte van normale particuliere lening aanbieders

Bijlage | Analyse van 2 – Kredietfonds

- Verschaffing van (kleine) kredieten via een fonds
- Veelal in combinatie met advies en/of begeleiding
- Vaak specifiek voor bepaald type leningen
- Veelal kapitaal door institutionele investeerders
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	Is mogelijk. Daarnaast helpt de inrichting van een efficiënt proces bij het verlagen van de handlingskosten
Financiering zonder onderpand	✓	Is mogelijk wanneer de kredietcheck op een andere manier wordt ingericht
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Lening kan worden verstrekt voor 5-8 jaar, waardoor de terugverdientijd en aflossingen in balans zijn en niet voor negatieve cash impact zorgen
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Financiers nemen de lening mee in de obligo, dus dat beperkt de kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Ja, het verstrekken van de leningen uit het krediet kan via bestaande verstrekkers lopen waardoor huidige systemen en infrastructuur hergebruikt kunnen worden
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	✓	Ja, het fonds kan uniforme voorwaarden en eisen vaststellen voor de verstrekking van de leningen
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, kan worden ingericht als een simpel en snel aanvraagproces en kan via bestaande netwerken lopen
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, de lening kan in principe in zijn geheel gefinancierd worden uit het fonds
Centraal georganiseerd	✓	Ja, een kredietfonds kan centraal worden opgericht. Daarnaast kan ervoor gekozen worden om op regionaal niveau de uitvoering neer te leggen, maar sturing blijft dan centraal via het fonds lopen
Aantrekken additionele middelen	✓	Is goed mogelijk
Geen marktverstoring	✓	Met marktconforme rentes is er minder tot geen marktverstoring, met dien verstande dat de rest van de financiering en verstrekking-voorwaarden ook marktconform zijn

Bijlage | Analyse van 3 – Subsidie op maatregelen

- Financiële tegemoetkoming op de kosten van de benodigde of gedane investering
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag
- Vereist nog steeds een deel van de investering aan de voorkant en bijhorende financiering

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Een (gedeeltelijke) tegemoetkoming middels subsidie maakt de financieringsvraag nog kleiner en daarmee nog moeilijker om via reguliere financieringsroutes te krijgen
Financiering zonder onderpand	X	Subsidie verandert niks aan de vraag naar onderpand via reguliere financieringsroutes
Betaalbaarheid door gangbare rentes	X	Subsidie verandert niks aan de rentes van leningen via reguliere financieringsroutes
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Het resterende bedrag vereist nog steeds beschikbare middelen of financiering, wat een impact kan hebben op de beschikbare kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	X	Het resterende bedrag vereist nog steeds beschikbare middelen of financiering, wat als resterend bedrag via reguliere netwerken opgehaald moet worden
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	X	Subsidie verandert niks aan de voorwaarden van leningen via reguliere financieringsroutes
Toegankelijk en simpel voor het mkb	X	Er is een limiterend bereik op het aantal beschikbare subsidiebedragen waardoor de toegankelijkheid niet voor iedereen gegarandeerd kan worden
Mogelijk zonder eigen inbreng	X	Wegens subsidieregelgeving en staatssteun moet een deel van de investering alsnog zelf ingebracht worden. Daarnaast speelt de vraag of de wettelijke verplichting van de energiebesparingsplicht gesubsidieerd mag worden
Centraal georganiseerd	✓	Subsidie kan centraal georganiseerd worden
Aantrekken additionele middelen	X	Het uitgeven van subsidies is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	✓	Er wordt met subsidie geen onderscheid gemaakt tussen partijen, waardoor er geen marktverstoring optreedt

Bijlage | Analyse van 4 – Aftrek via fiscus

- Verminderen (ineens of over meerdere jaren) van de winstbelasting op basis van het bestede bedrag
- Zorgt voor een fiscaal voordeel na afloop van de investering, maar vereist nog steeds de volledige investering (en dus financiering) aan de voorkant
- Voordeel bij verrekenbare winsten, maar geen of beperkt effect bij verliezen of bij beperkte winst

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	De benodigde financiering voor de investering aan de voorkant moet alsnog via de reguliere financieringsroutes worden geregeld, waar de toegankelijkheid tot kleine kredieten beperkt is
Financiering zonder onderpand	X	Fiscale aftrek verandert niks aan de vraag naar onderpand via reguliere financieringsroutes
Betaalbaarheid door gangbare rentes	X	De benodigde financiering voor de investering aan de voorkant moet alsnog via de reguliere financieringsroutes worden geregeld, waar gangbare rentes niet gegarandeerd kunnen worden
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Het investeringsbedrag aan de voorkant vereist nog steeds beschikbare middelen of financiering, wat een impact kan hebben op de beschikbare kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Toelichting en begeleiding op fiscale aftrek kan lopen via bestaande netwerken zoals accountants, administratiekantoren of regionale overheden
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	X	Fiscale aftrek verandert niks aan de voorwaarden van leningen via reguliere financieringsroutes
Toegankelijk en simpel voor het mkb	X	Het toepassen van het fiscale voordeel vereist het invullen van additionele zaken bij de belastingaangifte
Mogelijk zonder eigen inbreng	X	Het voordeel van de fiscale aftrek speelt pas op na de investering. Het gehele bedrag moet aan de voorkant dus alsnog opgehaald of zelf ingebracht worden
Centraal georganiseerd	✓	Fiscale aftrek kan centraal georganiseerd worden
Aantrekken additionele middelen	X	Het verminderen van winstbelasting is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	✓	Er wordt met fiscale aftrek geen onderscheid gemaakt tussen partijen, waardoor er geen marktverstoring optreedt

Bijlage | Analyse van 5 – Garantieregeling (zelfstandig)

- (First-loss) garantie voor het verzekeren van risicovolle leningen en investeringen
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben
- Doordat een deel van het risico wordt opgevangen, kunnen de rentekosten omlaag gaan

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Zonder funding bij de garantieregeling zal de garantie niet extra kapitaal voor kleine leningen (met hoge operationele kosten) loskrijgen bij verstrekkers
Financiering zonder onderpand	✓	Een garantie vervangt de vraag naar een onderpand
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Doordat de garantie een stukje kredietrisico wegneemt, kunnen de rentekosten iets lager worden gehouden
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Financiers nemen de lening mee in de obligo, dus dat beperkt de kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Ja, het uitgeven van leningen met garanties kan via bestaande verstrekkers lopen waardoor huidige systemen en infrastructuur hergebruikt kunnen worden
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	✓	Ja, een garantiefonds kan uniforme voorwaarden en eisen vaststellen voor de verstrekking van de leningen
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, kan worden ingericht als een simpel en snel aanvraagproces en kan via bestaande netwerken lopen
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, een garantie zorgt voor het wegnemen van risico waardoor eigen inbreng niet meer nodig is om risico af te dekken
Centraal georganiseerd	✓	Ja, een garantiefonds kan centraal worden opgericht. Daarnaast kan ervoor gekozen worden om op regionaal niveau de uitvoering neer te leggen, maar sturing blijft dan centraal via het garantiefonds lopen
Aantrekken additionele middelen	✓	Gedekte financieringen zijn aantrekkelijk voor institutionele beleggers om over te nemen
Geen marktverstoring	✓	Zolang het aan alle financiers wordt aangeboden, is er geen sprake van marktverstoring

Bijlage | Analyse van 5 – Garantieregeling (aanvullend op kredietfonds)

- (First-loss) garantie voor het verzekeren van risicovolle leningen en investeringen
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben
- Doordat een deel van het risico wordt opgevangen, kunnen de rentekosten omlaag gaan

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	De garantie maakt van een ongedekte faciliteit een (gedeeltelijke) gedekte faciliteit, waardoor het kredietverlies beperkt blijft en er makkelijker kleine kredieten kunnen worden verstrekt, zeker als aanvulling op een kredietfonds
Financiering zonder onderpand	✓	Een garantie vervangt de vraag naar een onderpand
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Doordat de garantie een stukje kredietrisico wegneemt, kunnen de rentekosten iets lager worden gehouden
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Financiers nemen de lening mee in de obligo, dus dat beperkt de kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Ja, het uitgeven van leningen met garanties kan via bestaande verstrekkers lopen waardoor huidige systemen en infrastructuur hergebruikt kunnen worden
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	✓	Ja, een garantiefonds kan uniforme voorwaarden en eisen vaststellen voor de verstrekking van de leningen
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, kan worden ingericht als een simpel en snel aanvraagproces en kan via bestaande netwerken lopen
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, een gedekte lening kan in principe in zijn geheel gefinancierd worden uit het fonds
Centraal georganiseerd	✓	Ja, een garantiefonds kan centraal worden opgericht. Daarnaast kan ervoor gekozen worden om op regionaal niveau de uitvoering neer te leggen, maar sturing blijft dan centraal via het fonds lopen
Aantrekken additionele middelen	✓	Gedekte financieringen zijn aantrekkelijk voor institutionele beleggers om over te nemen
Geen marktverstoring	✓	Zolang het aan alle financiers wordt aangeboden, is er geen sprake van marktverstoring

Bijlage | Analyse van 6 – Rentekorting (zelfstandig)

- Vermindering van marktconforme rentekosten op de uitgegeven lening
- Deze maatregel kost veel en wordt sowieso niet terugverdiend
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Het aanbieden van korting op de rente heeft geen directe impact op het aanbod van financieringen met een kleine hoofdsom. De handling kosten blijven voor verstrekkers namelijk onrendabel en daardoor niet interessant
Financiering zonder onderpand	X	Voor een kredietverstrekker verandert een rentekorting de dekking van de financiering niet, waardoor er nog steeds een vraag blijft liggen naar onderpand bij financieringen
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Voor een mkb'er wordt de rente lager en daarmee de financiering betaalbaarder met lagere maandlasten
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Financiers nemen de lening mee in de obligo, dus dat beperkt de kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Rentekorting kan via bestaande verstrekkers lopen
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	X	Het bieden van een rentekorting heeft alleen impact op de rente zelf, maar niet op de rest van de voorwaarden via de reguliere financieringsroutes
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, rentekorting kan zonder extra moeilijkheden worden verstrekt via bestaande leningen
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, een lening met rentekorting kan in principe in zijn geheel gefinancierd worden uit het fonds
Centraal georganiseerd	✓	Rentekorting kan centraal georganiseerd worden
Aantrekken additionele middelen	X	Het uitgeven van subsidies voor rentekorting is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	X	Rentekorting heeft een marktversturende werking wanneer dit via geselecteerde partijen wordt aangeboden

Bijlage | Analyse van 6 – Rentekorting (aanvullend op kredietfonds)

- Vermindering van marktconforme rentekosten op de uitgegeven lening
- Deze maatregel kost veel en wordt sowieso niet terugverdiend
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag

Criteria	Selectie	Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	Is mogelijk door de beschikbare leningen vanuit het kredietfonds
Financiering zonder onderpand	✓	Is mogelijk wanneer de kredietcheck vanuit het kredietfonds op een andere manier wordt ingericht
Betaalbaarheid door gangbare rentes	✓	Voor een mkb'er wordt de rente lager en daarmee de financiering betaalbaarder met lagere maandlasten
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Financiers nemen de lening mee in de obligo, dus dat beperkt de kredietruimte
Inzet bestaande netwerken	✓	Rentekorting kan via bestaande verstrekkers lopen
Landelijke uniforme leenvoorwaarden	X	Het bieden van een rentekorting heeft alleen impact op de rente zelf, maar niet op de rest van de voorwaarden via de reguliere financieringsroutes
Toegankelijk en simpel voor het mkb	✓	Ja, rentekorting kan zonder extra moeilijkheden worden verstrekt via bestaande leningen
Mogelijk zonder eigen inbreng	✓	Ja, een lening met rentekorting kan in principe in zijn geheel gefinancierd worden uit het fonds
Centraal georganiseerd	✓	Rentekorting kan centraal georganiseerd worden
Aantrekken additionele middelen	X	Het uitgeven van subsidies voor rentekorting is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	X	Rentekorting heeft een marktversturende werking wanneer dit via geselecteerde partijen wordt aangeboden

Bijlage | Overzicht van ontwerpprincipes en daaruit voortgekomen oplossingen

Ontwerpprincipes	Oplossingen	Element in servicepunt	Drempel (✗) en/of succesfactor (✓)
1. Financieringsperspectief	Vervroegde krediettoets	Financieringszekerheid	✗ Onduidelijkheid of financiering mogelijk is
2. Inzichtelijke weergave	Generieke én specifieke informatie	Informatievoorziening	✓ Een juiste beeldvorming van en bij de opgave
	Planning tool	Hulpmiddelen	
3. Eenduidige en gecentreerde informatievoorziening	Lijst aan mogelijke financiers aanbieden	Financieringszekerheid	✗ Difuus en niet op maat gemaakte informatievoorziening
	Centraal punt voor betrouwbare informatie	Informatievoorziening	
4. Simpel proces	Quick scan	Hulpmiddelen	✗ Geen integraal onderdeel van de core business
	Duidelijke informatie over de te nemen stappen voor de ondernemer	Advies & begeleiding	
5. Proactieve begeleiding	Direct contact	Advies & begeleiding	✗ Geen integraal onderdeel van de core business
			✓ Proactieve begeleiding en ontzorging na eerste contact
6. Inzet van bestaande kanalen en netwerken	Lokale adviseurs aanbieden	Advies & begeleiding	✓ Proactieve begeleiding en ontzorging na eerste contact
			✓ Een verlaagde financiële drempel voor advies

Bijlage | Kanttekeningen over gebruikte data

CBS – 105.000 adressen van verplichte bedrijven

Gebruikt in: Pagina 6

Kanttekeningen:

- [CBS data \(link\)](#)
- De data laat het aantal adressen zien van bedrijven waar elektriciteit/gas wordt verbruikt.
- Sommige bedrijven kunnen meer adressen hebben zoals bijvoorbeeld een winkelketen. Het aantal bedrijven zal dus minder zijn dan het aantal adressen uit de data.
- Ook andersom komen in de data verzamelgebouwen voor waar meerdere bedrijven zijn gehuisvest met maar één gezamenlijke aansluiting. Hierdoor geldt ook het tegenovergestelde van bovenstaande punt.
- Eveneens blijkt uit de data dat er 105.000 adressen zijn van bedrijven die aan de energiebesparingsplicht dienen te voldoen. Dit komt overeen met ontvangen data van RVO.

Energieadviseurs – 16.500 euro (5 jaar tvt)

Gebruikt in: Overzicht van de gemiddelde investeringsopgave (pagina 6)

Kanttekeningen:

- *Op dit moment is het moeilijk om een beeld te krijgen van de gemiddelde investeringsopgave van het mkb wat betreft de energiebesparende maatregelen.*
- *Om toch tot een gemiddelde investeringsgrootte van 16.500 euro te komen is daarom data van de energieadviseurs gebruikt. De data betreft een selectie van de doelgroep bestaande uit ondernemers die advies hebben ingewonnen.*
- *De gemiddelde investeringsgrootte vanuit de energieadviseurs is gebaseerd op bedrijfsspecifieke informatie. Daarmee kan het verschillen van de investeringsgrootte die zou ontstaan als de onderneming uitsluitend maatregelen op de EML zou uitvoeren. Dit verschil zal echter klein zijn.*

Energieadviseurs – 25.000 euro (7 jaar tvt)

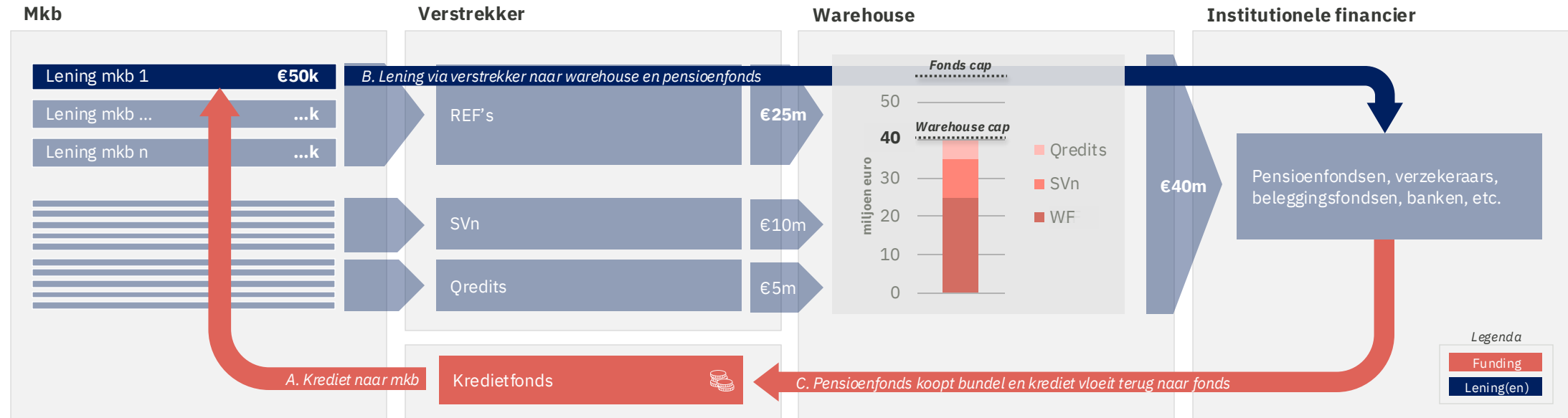
Gebruikt in: Overzicht van de gemiddelde investeringsopgave (pagina 6)

Kanttekeningen:

- *De grootte van de investering neemt toe indien de terugverdientijd (tvt) voor de verplichte maatregelen wordt verhoogd van 5 naar 7 jaar. Deze toename in de investeringsgrootte komt doordat meer maatregelen rond zullen rekenen en ondernemers dan ook meer maatregelen dienen uit te voeren.*
- *De energieadviseurs van wie data is ontvangen berekenen volgens eigen methodiek de terugverdientijd gebaseerd op bedrijfsspecifieke informatie. Door het verschil in berekeningsmethodiek tussen de energieadviseurs en RVO (in het vaststellen van de EML), kan de investeringsgrootte voor EML vastgestelde maatregelen anders uitvallen.*

Bijlage | Warehousing voor additionele funding

Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een financieringsconstructie waarbij leningen worden doorverkocht vanuit het kredietfonds, is het opzetten van een warehouse vereist

1. Aanvragen van leningen

Meerdere mkb'ers krijgen met succes hun investeringen gefinancierd bij een bepaalde verstrekker. De leningen worden gefinancierd met krediet uit het kredietfonds. In bovenstaand voorbeeld krijgt een mkb €50k gefinancierd uit het kredietfonds via een REF.

2. Verstrekken en beheren

Krediet uit het fonds kan worden verstrekt door een verstrekker zoals een REF, fondsbeheerder of Qredits. Zij zullen ook verantwoordelijk zijn voor het beheren van de lening en beheren zo een portefeuille aan leningen gefinancierd uit het fonds.

3. Bundelen in een warehouse

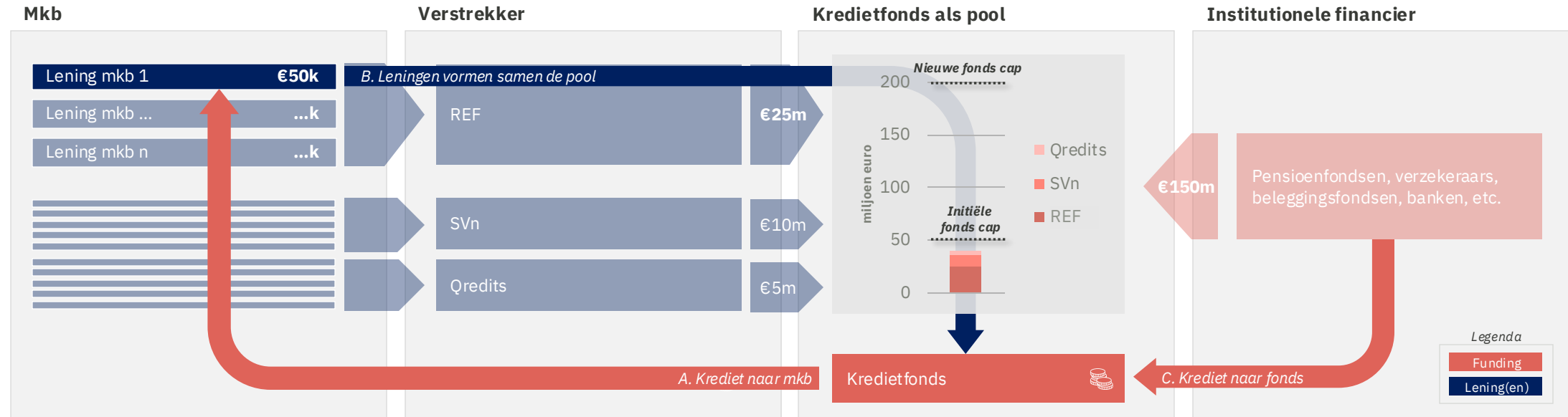
De portefeuilles aan leningen van verschillende verstrekkers kunnen vervolgens gebundeld worden in een synthetische warehouse. Meerdere warehouse bundels kunnen gemaakt worden om door te verkopen. In het voorbeeld is het limiet van een warehouse bundel beperkt tot €40m.

4. Kopen van bundel

De warehouse bundels aan kredieten kunnen vervolgens verkocht worden aan institutionele financiers. Nieuwe funding wordt zo ingebracht bij het fonds waardoor opnieuw mkb'ers geholpen kunnen worden. In het voorbeeld kan na de verkoop weer €40m gebruikt worden om mkb's te financieren.

Bijlage | Pooling voor additionele funding

Er kan ook gekozen worden voor een pooling constructie, waarbij institutionele financiers direct kunnen investeren in het kredietfonds

1. Aanvragen van leningen

Meerdere mkb'ers krijgen met succes hun investeringen gefinancierd bij een bepaalde verstrekker. De leningen worden gefinancierd met krediet uit het kredietfonds. In bovenstaand voorbeeld krijgt een mkb €50k gefinancierd uit het kredietfonds via een REF.

2. Verstrekken en beheren

Krediet uit het fonds kan worden verstrekt door een verstrekker zoals een REF, fondsbeheerder of Qredits. Zij zullen ook verantwoordelijk zijn voor het beheren van de lening en beheren zo een portefeuille aan leningen gefinancierd uit het fonds.

3. Kredietfonds als pool

De portefeuilles aan kredieten van verschillende verstrekkers worden gebundeld in een pool. In het voorbeeld zijn €40m aan leningen verzameld in een pool.

4. Additionele funding in pool

Pensioenfondsen kunnen investeren in de pool (kredietfonds). Zij krijgen rendement terug. In het voorbeeld investeert een pensioenfonds €150m in het fonds waardoor het plafond van het fonds verhoogd wordt van €50m naar €200m. Hierdoor kunnen meer mkb'ers gefinancierd worden.